

tribuna

LIST ZVEZE ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

Modernizirati vsebino in metode študija

V zadnji številki Tribune smo objavili kratko poročilo s skupščine Zveze študentov ljubljanske univerze, danes pa objavljamo izvlečke iz referata predsednika univerzitetnega odbora ZSJ tov. Janeza Kocijančiča in izvlečke iz diskusije.

S svojimi izvajanjem in predlogi želim dati prispevek k razpravi o idejnosti po-

uka na naši univerzi, torej o problemu, ki je izredno pomemben in o katerem moramo stalno razmišljati in razpravljati. Vzgoja sedanje in bodočih generacij — diplomatov naše univerze je tem delikatnejše vprašanje, če pomislimo, da smo sredi študijske reforme, bolj ali manj uspešno izvajane, da moramo s stalnim prizadevanjem podpirati njeno izvajanje, to je skrbeti za še večje približevanje študija potrebam prakse.

Reforma visokošolskega študija je nedvomno korak naprej v smeri posodobljanja vsebine študija in študijskih metod. Učni načrti so precej — a še ne povsem — približani potrebam prakse in lahko ugotovimo, da že danes v neki meri usposablja naša univerza strokovnjake za izvrševanje težkih in odgovornih nalog. Tudi na idejnem področju opažamo, da je naša mlada inteligenca dosti jasneje orientirana, in da se precej naših mladih strokovnjakov zaveda, da je njihovo poslanstvo, da prebijajo in odstranijo mojstrsko in cehovsko mentaliteto v proizvodnji uvedejo moderne produkcijske postopke ter uveljavijo nove principe organizacije dela na vseh področjih znanosti.

Bilo pa bi nedialektično meniti, da je študijska reforma na naši univerzi že izpeljana in da ni z njenim uvajanjem nobenih težav. Se vedno opažamo pri univerzitetnem študiju nekatere pomanjkljivosti, ki bi jih bilo treba odstranjevati z nenehno akcijo vseh zavestnih sil, med katere spada tudi Zveza študentov. Zavedati se moramo, da je reforma študija proces, ki nujno poraja tudi določena protislovja. Z univerze odhajajo v prakso še vedno tehnični strokovnjaki, ki so premalo seznanjeni z družbenimi procesi v gospodarstvu, prav tako pa veliko število diplomantov z družbenih fakultet podcenjuje proučevanje in razvijanje marksistične znanstvene misli in zlasti njeno aplikacijo na družbeno ekonomski razvoj naše socialistične skupnosti. Zaradi prenatrpanosti študijskih programov, obremenjenosti z nepotrebnimi historizmi in preobremenjenosti študentov so ti vse prečesto pasivni do vsebine pouka, kar onemogoča idejno zorenje mnogokrat razvrednoti univerzitetni študij na srednješolsko raven. Ta način študija, ki v bistvu ustreza načelom zaostale in reakcionarne, ne pa sodobne pedagogike, karakterizirata memoriranje skript in učbenikov ter nato zgolj mehanična reprodukcija naučenih dogem na izpitih. Obenem opažamo nepripravljenost in nezanimanje inteligence za idejni boj celo na tistih področjih, kjer so ti izobraženci zaposleni. Zato se sedaj, ko so že vidni prvi rezultati in uspehi reformiranega študija, z vso ostrino postavljajo zahteva po analizi dosedanjega dela, zahteva po ponovnih in kontinuiranih kontaktih s prakso in zahteva po nenehnem odpravljanju napak, ki jih razvijajoči se reformni proces poraja.

Pri teh analizah moramo biti dosledni, ter nam odločila veljavnih fakultetnih statutov nikakor ne smejo pomeniti neprehodne ovire za izboljšanje vsebine in metod študija. Smo proti kršenju statutov in mislimo, da je treba v takih primerih statute spremeniti in prilagoditi novim zahtevam na zakonit način.

BERITE!

8. stran

Srednješolcem

10. stran

Nevsakdanji »Hobby«

12. stran

Skupščina medicincev

Revno

Ko bomo delali analize vsebine študija, moramo na vsak način analizirati tudi idejnost študija. Ugotoviti moramo, koliko in kako je posamezni fakulteti uspelo postaviti strokovno znanje mladega izobraženca v prostor in čas, ali je mladi strokovnjak že na univerzi spoznal svoje bodoče poslanstvo v naši družbi.

V nadaljevanju svojega referata je spregovoril o vlogi družbenih fakultet. Na drugi in tretji stopnji na družbenih fakultetah bi morali profesorji usmerjati študente v timske znanstvene raziskave, kjer bi študentom le svetovali in pomagali pri izbiri metod raziskovanja in potrebne literature. Študentje naj bi analizirali današnja družbena vprašanja. Zato bi morali seveda mnogo več študirati in si širiti osnovno strokovno znanje, izpitni režim bi moral spremljati in preverjati rezultate takega pedagoškega procesa, ki bi nedvomno koristil tako profesorjem kot študentom. V takem sistemu dela vidim utemeljeno perspektivo najrazličnejših usmeritev na družbenih fakultetah. Tak način študija zahteva predhodno objavo podrobnih učnih načrtov in programov in se ne da vskladiti z današnjo prakso, kot je na primer na pravni fakulteti, ko še sedaj niso sestavljeni učni programi za letošnji prvi letnik II. stopnje, kar vsekakor ne more dati študentom možnosti za pravočasno in pravilno spoznanje in izbiro odgovarjajoče usmeritve. Ne moremo in ne smemo se torej pritoževati, da za usmeritve ni razumevanja med študenti, kar jemljejo nekateri — tihi ali glasni nasprotniki reforme, kot dokaz zgrešene ali vsaj nedozorelosti reforme. Krivca za to moramo iskati drugje. Večje angažiranje študentov pri raziskovalnem delu že v času študija bi odprlo tudi dosti lepše perspektive za reševanje kritičnega kadrovskega vprašanja v pedagoških vrstah na univerzi, saj bi mnogim študentom tak način študija vzbudil veselje do znanstvenega in pedagoškega dela. Danes je to preveč prepuščeno iniciativi, entuziazmu in osebnim ambicijam redkih posameznikov, tako med profesorji kot med študenti.

Timskemu načinu znanstvenega dela bi bilo seveda potrebno prilagoditi diplomske naloge in študentske teme za Prešernove nagrade, ki naj jih v bodoče v čim večji meri prevzamejo skupine študentov. Na ta način bodo študenti v teh delih še bolj analizirali družbene probleme in se ne bodo zatekali v preteklost in v eklektiko ter v naštevavanje logično več ali manj dobro povezanih dejstev.

Leto XII.

Ljubljana,

31. oktobra 1962

Štev. 19

TELEGRAMI

DELEGACIJA CK LMJ ODPOTOVALA V ZSSR — 20. oktobra je v Moskvo odpotovala delegacija centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije, ki s tem obiskom vrača obisk predstavnikov Komsomola, ki so se mudili v naši državi v začetku tega leta. Delegacijo vodi Tomislav Badovinac, predsednik CK LMJ. Član naše delegacije je tudi Novak Pribečević, predsednik centralnega odbora ZSJ. Pred odhodom so predstavniki LMJ izjavili, da pričakujejo, da bo njihov obisk doprinesel k nadaljnjemu razvijanju prijateljskih vezi in sodelovanja med mladino obeh držav.

DELEGACIJA ZŠJ ODPOTOVALA V BOLGARIJO — Na povabilo študentske sekcije Dimitrovske zveze komunistične mladine Bolgarije je 20. oktobra odpotovala v Sofijo delegacija ZŠJ. V tričlanski delegaciji so Abil Tunte, član predsedništva centralnega odbora ZŠJ, Ljubica Račulaški in Momir Macanović. V teku desetdnevnega bivanja v Bolgariji bodo predstavniki jugoslovanskih študentov obiskali nekatere univerzitetne centre in imeli razgovore o poglobljenem sodelovanju med delegacijama.

POVABILO SEKRETARIATU MSS — Kot smo zvedeli pri mednarodni komisiji centralnega odbora, je Zveza študentov Jugoslavije poslala vabilo sekretariatu mednarodne zveze študentov (MSS), da pošlje svojo delegacijo v Jugoslavijo. Delegacijo pričakujejo sredi novembra. Ob tej priložnosti bo imela ZSJ sodelovanje med obema organizacijama.

13. MEDNARODNA ŠTUDENTSKA KONFERENCA ZA POTOVANJA V KJÖBENHAVNU — Te dni je začela z delom trinajsta mednarodna konferenca za študentska potovanja. Konferenco je organiziral koordinacijski sekretariat Mednarodne študentske konference (MSK). Ta konferenca je znova potrdila, kako pereč je problem študentskega turizma, o katerem so tako veliko razpravljali na X. kongresu MSK in VII. kongresu MSS. Konferenca za študentska potovanja bo omogočila pogodbe o izmenjavi študentov v naslednjem letu. Zveza študentov Jugoslavije je bila na tej konferenci zastopana preko svojega biroja za mednarodno izmenjavo.

KONGRES ŠTUDENTOV PALESTINE — Centralna unija študentov Palestine je sklicala svoj nacionalni kongres v Gazi (ZAR). Centralni odbor ZSJ je poslal konferenci pozdravno pismo, v katerem izraža iskrene želje za uspeh konference.

DELEGACIJA ZAR OBISKALA UNIVERZO — V sredo, 24. oktobra je obiskala elektrotehniško fakulteto v Ljubljani delegacija ZAR, ki jo je vodil minister visokih šol Drabdel Ariz el Sajed. Delegacija si je ogledala prostore elektrotehniške fakultete, obiskala pa je tudi univerzo. Minister Drabdel Ariz el Sajed se je o ljubljanski univerzi zelo pohvalno izrazil.

Uredništvo Tribune naproša vse, ki so se ob vpisu naročili na Tribuno, pa našega lista ne prejema v redu, da mu čimprej sporočijo svoj točen in popoln naslov, na katerega žele dobivati Tribuno.

Prav tako prosimo vse tiste, ki bodo med šolskim letom spremenili naslov, da to spremembo pravočasno javijo uredništvu, ker bomo le tako lahko uredili distribucijo lista.

Vsa obvestila lahko sporočite pismeno, ustno ali telefonično na uredništvo Tribune, Ljubljana, Poljanska 6-II, telefon 30-123 vsak dan od 11. do 14. ure.

UREDNIŠTVO TRIBUNE

Skupščino sta pozdravila Dr. Stanko Peterin in predsednik US Jože Pernuš

V odsotnosti rektorja ljubljanske univerze dr. Maksa Snuderla je skupščino pozdravil dr. Stanko Peterin, dekan pravne fakultete. Zaželel je študentom uspehov, tako pri študiju kot tudi pri delu v študentski organizaciji.

V imenu univerzitetnega sveta pa je skupščino pozdravil Jože Pernuš. Poudaril je, da bi skupščina morala biti pregled problemov, s katerimi se študentje bavijo pri študiju na univerzi in kot občani izven univerze. Ko se je dotaknil vprašanja reforme študija, je dejal, da zavzemajo posamezni študentje večkrat različno stališče od študentske organizacije, ker premalo poznajo kompleksne probleme. Ne trdimo, da je reforma z razdelitvijo na stopenjski študij idealno rešena. Treba jo je stalno izboljševati, reformirati. Potrebno bo temeljito analizirati uspehe in pomanjklivosti sedanjega študija in na podlagi tega iskati najboljše rešitve. Pri iskanju rešitev se ne smemo naslanjati samo na sedanjo prakso, saj vemo, da je ta na nizkem nivoju in zato tudi odklanja diplomante prve stopnje. V nadaljevanju svoje diskusije se je tov. Jože Pernuš zadržal pri vprašanju historicizma in prenatrpanosti programov. Ti problemi zadevajo posamezne fakultete in Zveza študentov ima vso pravico, da ta vprašanja postavlja na dnevni red.

V sedanjem času je tudi zelo aktualno vprašanje študija predosnutka nove ustave. Ne gre samo za to, da študent pasivno prebere ustavo, ampak mora tudi aktivno sodelovati v razpravi. Na koncu diskusije je izrazil željo, da bi skupščina sprejela sklepe, ki bodo v korist celotni univerzi.

V imenu CO ZSJ je skupščino pozdravil Janez Čemažar, v imenu vseh predstavnikov Zveze študentov jugoslovanskih univerz pa Rade Angelovski, študent iz Skopja.

Za množično delo premalo prostorov

Milan Mladenović se je v diskusiji dotaknil tehnične vzgoje na univerzi in poudaril, da SOLT ne razpolaga z zadostnim številom prostorov za množično vzgojo študentov. SOLT si prizadeva, da bi v svoje delo vključila tako študenta-tehnik kot tudi netehnika. Prav z anketo o tehnični vzgoji, ki bo zajela okrog 12.000 študentov in srednješolcev, hočejo ugotoviti zanimanje študentov za posamezne dejavnosti in izboljšati tudi samo delo SOLT-a.

Reforma ni našla odziva med profesorji na arhitekturi

O reformi na oddelku za arhitekturo je diskutiral Machtig Sašo. Ugotovil je, da je učni program na tem oddelku popolnoma neustrezen. Čeprav je študij skrčen na 4 leta, je program ostal nespremenjen. Reforma ni našla med profesorji takega

odziva, kot bi ga morala, saj se je za reformo zanimal le del profesorjev. Z reformo se je uvedla tudi B smer, oblikovanje in notranja oprema. Za predavatelje so bili povabljeni mladi arhitekti iz prakse. Namesto da bi profesorji pomagali, so do smeri zavzeli odklonilno stališče, prevladovalo je mnenje, da je ta odveč. Od osmih predavateljev kompozicije je ostal samo eden. Pa tudi študentje so začeli kolebati in vedno manj obiskovati predavanja in končno je bila smer ukinjena. Po letošnjem učnem načrtu pa je postal način podajanja snovi še bolj enciklopedičen. Odraz takega stanja je tudi letošnji vpis v drugi letnik, saj se je v rednem roku vpisalo od 250 v I. letnik vpisanih le 28 študentov.

Je razširitev univerzitetnega odbora upravičena?

Študent filozofije Tine Hribar je diskutiral o tem, kaj je sindikalistično in kaj idejno delo v Zvezi študentov. Ko je objasnili pojem sindikalizma, je poudaril, da bi bilo sindikalistično v Zvezi študentov to, če bi se zanimali samo za študijske pogoje, za športno in kulturno dejavnost. ZSJ mora še bolj prerasti za okvir in bolj sodelovati s SZDL in LMS.

Po njegovem mnenju ni upravičena sedanja razširitev univerzitetnega odbora danja razširitev univerzitetnega odbora na 55 članov, saj je tak univerzitetni odbor na najboljši poti, da se odtrga od baze — fakultet.

Novost — kulturna komisija

Namen in delo novoustanovljene kulturne komisije pri UO ZSJ je pojasnil Bertok Zvonimir. Poudaril je, da smo doslej pogrešali organ, ki bi povezoval kulturnoumetniško dejavnost vseh študentov. Zaradi intenzivnega dela Akademik ne zmore organizacije vseh kulturnoumetniških manifestacij (tedna novincev, 29. novembra, dneva mladosti). Prav organizacija teh prireditev bo ena izmed nalog kulturne komisije. Komisija naj bi imela tudi skrb za solidno organizacijo brucovanja, saj večkrat prehajajo brucovanja v vulgarno neestetska izživljanja in v lov za denarjem.

Znanje tujih jezikov pri študentih, ki odhajajo na prakso v tujino, je porazno

Ko je Škerlavaj Andrej seznanil delegate z današnjo situacijo v mednarodnem študentskem gibanju, je govoril o letošnji organizaciji mednarodnega študentskega srečanja, ki je bilo julija v Ljubljani. Srečanje je bilo osmo po vrsti. Letošnje pa je imelo drugačen vsebinski koncept. Na njem so razpravljali le o študentski problematiki. Tov. Škerlavaj se je dotak-

nil tudi problema strokovnih praks v tujini. Poudaril je, da je znanje jezikov študentov, ki odbajajo na te prakse, porazno, prav tako praktični slabo poznajo družbenopolitično ureditev Jugoslavije. Več pozornosti bomo morali v bodoče posvetiti tudi mednarodnemu študentskemu turizmu, saj odide vsako leto okrog tisoč študentov v tujino. Za te študente pripravljamo poseben priložnik o zanimivostih v inozemstvu in o domovih.

Zahteva po enotnem zdravstvenem zavarovanju študentov

Andrej Baraga je spregovoril o problematiki zdravstvenega zavarovanja študentov. Ko je prikazal heterogeno strukturo zdravstvenega zavarovanja študentov in problemov, ki se v tej zvezi pojavljajo, je poudaril, da je skrajni čas, da se reši problem z enotnim in popolnim zavarovanjem vseh študentov.

Vsako leto raste tudi število splavov, v lanskem letu je bilo kar 127 legalnih. Morali bi bolj kot doslej organizirati preventivo z različnimi zdravstvenimi predavanji in s članki v Tribuni.

Novost — Zveza pokrajinskih klubov ljubljanske univerze

Pokrajinski klubi, je dejal Srečko Beričič, so se v lanskem letu organizacijsko utrdili. V okviru pokrajinskih klubov so se formirale občinske sekcije, katerih naloga je še bolj povezati študenta z matičnim področjem. Klubi bi morali še bolj ko doslej opozarjati na morebitne nepravilnosti pri stipendiranju in seznanjati stipenditorje z uspehi in neuspehi študentov pri študiju.

Ker je bilo delo sedanje komisije za pokrajinske klube preozko zastavljeno in ker komisija ni mogla kontrolirati dela vseh pokrajinskih klubov, bo v letošnjem letu ustanovljena pri univerzitetnem odboru Zveza pokrajinskih klubov ljubljanske univerze, ki bo zlasti skrbela za večjo povezanost med pokrajinskimi klubi in pripravljala skupne akcije klubov.

Razširitev univerzitetnega odbora je upravičena

Samardžija Miro je v diskusiji odgovoril Tinetu Hribarju in pojasnil vzrok, ki so narekovali razširitev univerzitetnega odbora ZSJ. Poudaril je, da je diskutant izhajal iz nasprotnega stališča kot pa univerzitetni odbor, ko je razpravljal o razširitvi. Z razširitvijo bo UO ZSJ še bolj povezan s fakultetami, saj bo več študentov iz fakultet sodelovalo pri njegovem delu. Poleg tega gre razširitev tudi na račun vključitve predsednikov fakultetnih odborov UO ZSJ.

Še enkrat študentski domovi, sprejemanje

O študentskih domovih (zlasti SN) in sprejemanju je bilo tudi v Tribuni že nekaj napisanega. Do tega, da se tudi sam oglašam, so me vzpodbudili sestanki aktivov ZK po blokih v SN.

Komisija, ki jo je imenoval kuratorij štud. domov in menz, je v mesecu juliju in avgustu pregledala 1749 prošelj stanovalcev štud. domov v SN, AK in Gerbičevi ulici. Rešitev sprejemne komisije je bila sledeča: sprejetih oz. ogojno sprejetih do 31. X. 1962 je bilo 1299 prosivcev, odklonjenih pa 450. Prav gotovo se je marsikomu vsilil pomislek, da je bila komisija zelo stroga oz. preveč stroga. Dejstvo je pa povsem drugačno: 260 stanovalcev sploh ni oddalo potrdila o opravljenih izpitih. Izgovor, da niso vedeli, da morajo potrdila oddati, mislim, da ne pride v poštev, ker so uprave teh domov pravočasno izobesile tozadevna obvestila.

Po vseh veljavnih pravilih imamo lahko stanovalca, ki ni oddal potrdila o izpitih, za nezainteresiranega za bivanje v štud. domu. Primer zase je VI. blok v SN, kjer se je udomačilo mnenje, da zanje ne veljajo isti kriteriji kot za ostale stanovalce.

Če odštejemo te primere skrajne malomarnosti in nepravilnega odnosa do komisije, ostane vsega skupaj 190 negativno rešenih prošelj. V glavnem je šlo za študente, ki so prekoračili rok bivanja v štud. domu ali primere skrajno slabih študentov nižjih letnikov. V nižjih letnikih je komisija popuščala s kriteriji, kolikor se je največ dalo. Upam se trditi, da če bi se dosledno držali kriterijev, ki jih je pripravil univerzitetni odbor, bi izgubila pravico do bivanja v štud. domovih malo manj kot polovica študentov in študentk.

Da je bila komisija strožja oz. doslednejša kot prejšnja leta, je vsekakor res. V precejšnji meri nam je uspelo očistiti iz domov stare absolvente, ki so bili v veliki večini samo na zunaj redni študenti, v resnici pa so se izživljali v honorarnih ali rednih zaposlitvah in lagodno živeli v štud. domovih. Na račun svojega nekdanjega ali sedanjega družbenopolitičnega udejstvovanja (marsikdaj pa tudi samo navideznega funkcionarstva) jim je uspelo zadržati se v domu. So bili primeri, ko študentje tudi po dve leti niso oddali potrdila o izpitih in se tako ni vedelo, če sploh v minimalni meri izpolnjujejo svojo prvo dolžnost. Mnenja smo bili in smo še, da je treba poleg drugega udejstvovanja tudi študirati! Prostor v študentskem domu je temu tudi namenjen. Vzpo-

redno s temi vidiki pa nas je pri obravnavi starih stanovalcev vodila tudi želja, da bi sprejeli čimveč novincev. Le-ti so pričo mnogih faktorjev v občutno slabšem položaju kot starejši študentje — absolventi. Naj naštejemo le nekaj teh faktorjev: novinci morajo hoditi spričo ostrejšega režima študija vsak dan na fakulteto, absolventi pa lahko študirajo tudi doma. Novinci so v veliki večini brez štipendije in so tako materialno na slabšem. Starejši študentje so si tekom študija štipendijo v glavnem uredili. Veliko lažje tudi najdejo honorarne zaposlitve in jih tudi lažje opravljajo. Obenem lažje najdejo privatno stanovanje, ker prvič poznajo več ljudi (kolegov iz Ljubljane) in imajo več zvez, drugič pa materialno to lažje zdržijo. Stanovanje v študentskem domu je namenjeno študentu, ki ga res rabi za študij, ne pa za poležavanje in nekoristno lagodje starih bajt.

Ravno ti pogledi so nas vodili pri obravnavanju starejših stanovalcev. Pri 770 šnjah novincev je bilo vsega skupaj 153 prostih mest v vseh treh domovih. Le z vsaj deloma strogim kriterijem nam je uspelo, da se je lahko vselilo 295 novincev. Naknadno se jih je vselilo še nekaj. Vsega skupaj je bilo do sedaj sprejetih 585 novincev. Vseljujejo pa se v treh grupah in se bodo vsi vselili nekako do aprila 1963.

Dotaknili bi se še sestankov aktivov ZK, ki sem jih omenil v začetku. Na teh sestankih so študentje ostro kritizirali mnenje komisije, da študentje iz drugih republik lahko študirajo doma, če imajo zadevno fakulteto. Nekateri nestrpneži so to imenovali šovinizem, nepravilnost in ne vem še, kaj. Naj v prvi vrsti ponovim, da to načelo ni samo plod članov komisije. O tem smo diskutirali na univ. odboru, z II. stopenjsko komisijo, s predsedniki SS v SN in AK. Izkristaliziralo se je enotno mnenje, ki sem ga že navedel. Kljub temu načelnemu vodilo so bili sprejeti vsi upravičeni prosivci, ki nimajo v svoji republikki primernih fakultet, višji šol in akademij (zaradi specifičnosti študija). Tem primerom smo dodali še primere otrok padlih borcev in materialno šibkih prosivcev. Vodila nas je pri tem predvsem bojazen, da bi ti prosivci na koncu ne ostali brez stanovanja (ker so pri nas oddali prošnje, bi lahko zamudili rok za oddajo prošelj v svojih republikah. Znano je, da so drugod veliko bolj neelastični in administrativno togi kot pri nas).

Tako je bilo od 130 prosivcev iz drugih republik sprejetih 67, okrog 15 prošelj je bilo skrajno pomanjkljivih. Upraviče-

nost in nujnost našega izvajanja izhaja predvsem iz dejstva, da so štud. domovi financirani iz republiških skladov, v zadnjem času kar zadeva gradnjo celo iz okrajnih skladov, ali pa dajo določene investicije posamezne višje šole za svoje slušatelje (Višja šola za socialne delavce ima rezerviranih na ta način 34 mest). Tako smo dolžni sprejeti toliko prosivcev iz posameznih okrajev, kolikor znaša njihov delež investicij. Vsem je znan primer VI. bloka v SN, kamor lahko vseljemo samo štipendiste železarn. Naj opozorim še na to, kako je v drugih republikah, konkretno v Zagrebu, ko so kljub temu, da pri nas ni bilo popolne farmacije, sprejemali minimalen odstotek prosivcev. Pri njih to opravičujejo z motivacijo »prednost imajo naši študentje«. Medtem pa naša klavzula »možnost študija drugje« le ni tako dosledna in je v vsakem posameznem primeru premissljena.

Opozoriti moram nadalje na problem tujih študentov. V razgovoru s člani odbora mednarodnega kluba sem zasledil, da tako ne more dalje.

Izkristaliziralo se je tudi nekaj praktičnih predlogov in smernic. Se preden pridejo na študij k nam, naj bi uredili vse v zvezi s študijsko vizo, dovoljenjem za vpis na fakulteto in tudi stanovanje v študentskem domu. Za vse tiste, ki so že v Ljubljani, pa je treba izdelati neke študijske kriterije, ki bi upoštevali specifičnost njihovega študija. Predvidel bi se rok za učenje slovenščine, za prilagoditev študija na fakultetah pri nas in leto za morebitno ponavljanje. Tako bi trajalo vse skupaj 6,5 leta. Da je treba nekaj ukreniti, o tem ni dvoma. Naj za ilustracijo povem samo sledeč primer. V pogovoru s članom naše komisije je neki tuji študent (seveda dober študent) povsem jasno postavil trditev, da smo sami krivi, da tuji študentje tako slabo študirajo, ali pa sploh ne študirajo. Nismo jim pač znali predočiti, da je treba študirati. Pridružujem se njegovemu mnenju, da smo jim s takim načinom pristopa do njihovega študija veliko bolj škodovali kot koristili. Zanimivo, kajne!

S tem prispevkom sem hotel pojasniti nekatera načela in gledanja komisije. Moj glavni namen je, da spričo raznih resničnih in neresničnih pripomb okrog sprejemanja stanovalcev informiram javnost »iz prve roke«.

Predsednik sprejemne komisije
Škrč Karlo

Komisije za štipendije pri ljudskih odborih imajo v tem mesecu največ dela. Prošenj je veliko več kakor pa štipendij. Zato je neizogibno opraviti selekcijo. Vendar pa je vprašanje, kako to storiti kar najmanj boleče. Izkušnje so pokazale, da so skoraj vedno padali očitki proti delu komisij.

Da bi se tem očitkom, ki so bili včasih tudi upravičeni, izognila, je komisija za štipendije občinskega ljudskega odbora v Ljubuškem sklenila, da bo opravila delo ob sodelovanju javnosti. V mestu so razobesili oglas, s katerim komisija obvešča vse zainteresirane, da bo tega dne ob tej in tej uri zasedala. Na koncu tega oglasa piše: »Pristop prost in zaželen.«

Ob napovedani uri je prišlo na seštevke razen članov komisij več občanov, ne le tistih, ki so bili zainteresirani, temveč tudi tistih, ki so prišli, da bi pomagali. Predsedujoči je rekel navzočim, da bi bilo zaželeno, da bi sodelovali pri odločanju o posameznih prošnjah. Nato so brali prošnje. Prebirali so zahteve, dajali ocene in odločali. Ko je komisija obravnavala prošnjo neke tovarišice, se je oglašil njen šolski tovariš: »Mislim, da živi tovarišica v dobrih premoženjskih razmerah. Njen oče je namreč vodilni uslužbenec v podjetju in dobro zasluži. Ima tudi hišo in nekaj zemlje. Mislim, da zaradi tega štipendije ne potrebuje tako nujno kot drugi.«

Komisija je vse to upoštevala. S tako sodbo je soglašalo tudi dekle, za katero je šlo. Rekla je: »Vsekakor bom študirala in me bodo starši že nekako vzdrževali, medtem ko moji tovariši ne bi mogli brez štipendije nikamor. Zaradi tega se strinjam s tem, da moje prošnje ne sprejmete.«

Takih in podobnih primerov je bilo še več. Na koncu je komisija sprejela končni sklep, s katerim so se strinjali vsi navzoči.

Odlučeno o štipendiranju študentov ob sodelovanju javnosti je pozitivna praksa, ki naj se neguje in razvija, ker prispeva k racionalnejšemu izkoriščanju razpoložljivih sredstev in k izoblikovanju objektivnih kriterijev pri presojanju potrebe ter možnosti.

Po Komunistu

Še enkrat: štipendije

NETOČEN INTERVJU

Cenjeno uredništvo!
V zadnji številki Vašega lista ste objavili intervju »Ustvarjalnost vsebina človeštva«, ki ga je Vaš sodelavec napisal prosto po razgovoru z mano. Tak, kot je objavljen, vsebuje intervju podatke in trditve, za katere vsak poučen bralec ve, da ne ustrežajo niti stvarnim dejstvom niti stališčem, ki jih izražam s svojim delom. So torej pomota uredništva »Tribune« oziroma Vašega sodelavca, ki je intervju pisal. Dodajam tudi, da intervjuja pred objavo nisem dobil na vpogled. Iz teh razlogov je naravno, da intervjuja »Ustvarjalnost vsebina človeštva« v nobenem pogledu ne avtoriziram. Prosim Vas, da moj pričujoči dopis objavite. S tovariškimi pozdravi

Primož Kozak

POJASNILO

Razgovor je ob vsakem vprašanju zajel zelo širok krog problematike in je potekal v zelo specifični formulaciji. Bil je naknadno prosto napisan in ga Kozak v rokopišni obliki ni pregledal. Pri tem pa so ostala določena dejstva nerazjasnjena. Zaradi vsega tega je lahko prišlo do subjektivnih interpretacij izjav in objave omenjenih nespornostov.

Ingo Paš

NOVA SEKRETARJA OÜ

Plenum univerzitetnega komiteja ZKS je izbral za novega sekretarja tov. ing. Franca Bitenca in za organizacijskega sekretarja Marjana Ulčarja. V krajšem razgovoru za Tribuno sta analizirala stanje v osnovnih organizacijah na univerzi in opozorila na napake in slabosti, ki so se pojavljale pred znanimi koraki, ki jih je sprožilo naše najvišje partijsko vodstvo, in ki so se v določeni meri kazale tudi v vrstah komunistov na univerzi.

»Naša prvenstvena naloga za v bodoče bo,« je dejal tov. ing. Franc Bitenc, docent na agronomski fakulteti in eden izmed glavnih akterjev, ki so sodelovali v reševanju vprašanj študijske reforme na Agronomiji, »da pridejo v zavest slehernega našega člana sklepi 4. plenuma CK ZKS, kajti to daje najsigurnejšo garancijo, da bodo komunisti še nadalje avangarda našega razvoja. Pospešiti je treba tudi delo aktivov, ki so se že uspešno začeli uveljavljati kot oblika dela osnovnih organizacij.«

Na vprašanje, če ga tako odgovorna in zahtevna funkcija ne bo obremenjevala pri znanstvenem delu na agronomski fakulteti, je doc. Bitenc dejal, da bo poskušal obdržati kar največ vezi s fakulteto. Poudaril je, da mora vsakdo, ki prevzame politično funkcijo, obdržati stik s svojo stroko in s prejšnjim delom.

Novi organizacijski sekretar Marjan Ulčar, študent 4. letnika tehnične fizike, ki je bil doslej organizacijski sekretar na TNT, je dejal, »... da je za lansko obdobje med komunisti na univerzi značilna organizacijska utrditev,«

Ni sličaj, da sta postala sekretar in organizacijski sekretar univerzitetnega komiteja ravno doc. ing. Franc Bitenc. Njuno dosedanje delo na fakultetah je porok, da bosta tudi novo dolžnost uspešno opravljala.

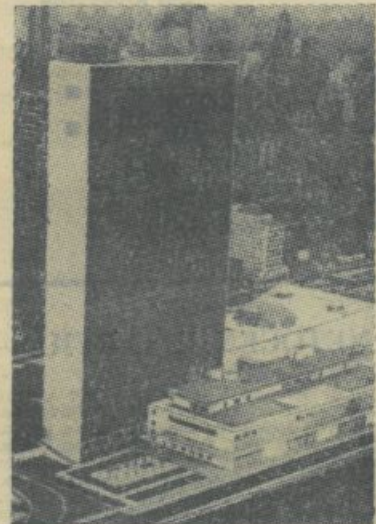
24. oktober je dan, ki ga slavi ves svet. — Dan Združenih narodov. Vršilec dolžnosti generalnega sekretarja U Tant je ob tej priliki objavil poslanico, v kateri je med drugim dejal:

»Ta dan je priložnost za vsakega izmed nas, da se spomnimo, da smo vsi skupaj odločili rešiti bodoče generacije vojne. To je za vse nas tudi priložnost, da ponovno učvrstimo vero v ideale miru in mednarodnega sodelovanja.

Ko so pred 17 leti zagledali Združeni narodi svet, so imeli na svoji članski listi 51 držav — ustanoviteljic. Do danes se je, z mnogimi novimi prijemi, članstvo več kot podvojilo in doseglo število 110 članic — držav. Ta statistika ima globok pomen. Hitro povečanje števila vlad, ki so se obvezale, da žive po principih ustanovne listine, je privedlo to svetovno organizacijo bližje univerzalnosti, za katero si organizacija prizadeva in ki je postala po dveh svetovnih vojnah neobhodna. Z rastjo članstva organizacije Združenih narodov postaja možnost, da se izkoristijo vse širša področja izkušenj, treznosti in razuma v neprestanem iskanju rešitev mednarodnih problemov. Čeprav so dale diskusije o razorožitvi na ženevski konferenci malo konkretnih rezultatov, je aktivnost neangažiranih držav v tem komiteju doprinesla k zoženju razlik med dvema nuklearnima silama. V komiteju za vsemirje obstaja upanje za nadaljnji napredek in za tehnološko in tehnično sodelovanje.

Združeni narodi predstavljajo forum, v katerem se nasprotja med državami lahko rešujejo z debato in diskusijo. Končni rezultat teh procesov često pripelje do soglasnosti o problemu, o katerem je v začetku zgledal sporazum nemogoč. Združeni narodi se ne opirajo na orožje, ampak na privrženost milijonov ljudi, ki podpirajo organizacijo, ne v veri, da je ona zadnje upanje za obstanek človeštva, ampak v veri, da je organizacija naše najboljše upanje za mir in napredek.

Jugoslavija je bila vedno med protagonisti in doslednimi borci ideje o univerzalnosti svetovne organizacije. Njena aktivnost je bila mnogokrat zabeležena. V teku 17-letnega obstoja svetovne organizacije je bila Jugoslavija samo v glavnih organih ZN, samostojno in v skupnosti z drugimi članicami, iniciator in udeleženec več kot 150 predlogov, ki so zadevali pomembnejša mednarodna vprašanja. Poseben ugled je

dobila Jugoslavija med narodi, ki se bojujejo za nacionalno neodvisnost. Jugoslavija je bila vedno med prvimi, ki je podprla boj teh narodov za svobodo in neodvisnost.

Na področju ekonomske dejavnosti je naša država vedno zastopala koncepcijo mednarodnega ekonomskega sodelovanja, brez diskriminacije katere koli vrste.

KUBA - REFORMA UNIVERZE

Kuba je že nekaj časa v središču svetovne pozornosti. Zapleti se vrstijo že dalj časa. V središču pozornosti je tudi kubanska mladina, ki je bila ves čas Fidelove vstaje na strani revolucionarjev. Večina vodstvenega kadra kubanske revolucije je izšlo iz univerz. Dandanes Kuba doživlja reformo univerzitetnega študija. Prinašamo informativni članek o reformi kubanske univerze.

Doktor Carlos Rafael Rodrigue, direktor Ekonomske šole univerze v Havani in predsednik nacionalnega inštituta za agrarno reformo (INRA) je rekel v nekem svojem članku, da bo kubanska univerzitetna reforma spremenila strukturo pouka višjega šolstva, v skladu z močnim razvojem, ki ga je dosegla Kuba v zadnjem obdobju. Rekel je, da se temeljna in totalna obnova pouka na kubanskih univerzah lahko doseže samo v območju, kjer se odvija revolucionarni proces. Zato, ker je kriza visokošolskega pouka simptom določenih globljih vzrokov. Ko je objasnjeval poreklo te krize v Latinski Ameriki, je rekel, da je kriza visokošolskega pouka v Latinski Ameriki kriza zaostalosti, za razliko od Združenih držav Amerike, kjer da je kriza visokošolskega pouka rezultat stagnacije in dekadence. Julio Antonio Mella, študent, ki je aktivno sodeloval v gibanju za reformo visokega šolstva na Kubi že leta 1922 in 1923 in ki so ga režimovci zavratno umorili, ko se je umaknil v Mehiko, je že takrat govoril, da »čeprav je delna reforma lahko še tako koristna, moramo stremeti za popolno reformo univerzitetnega študija, ki pa jo lahko prinese samo revolucija.«

Kako bodo študirali

Univerza na Kubi ne bo več funkcionirala po metodah in načinih starega sistema, ki je bil narejen tako, da je študentom zapiral perspektive. Verbalistični pouk bo na Kubi zmanjšan na najmanjši

obseg in tudi ta pouk mora biti aktiven, praktičen in dinamičen. Metode študiranja in pouka bodo kombinirane s seminarji, šolskimi nalogami, debatami in praktičnimi deli v laboratorijih. Le na ta način menijo na Kubi, da bodo lahko dosegli tip strokovnjaka, ki bo imel osnovno znanje in ki se bo, predvsem, znal sam orientirati in reševati praktične probleme, ki jih postavlja predenj njegov poklic, znanost in tehnika. Eliminirali bodo »edino berilo« in s pomočjo profesorjev bodo študentom omogočili spoznavanje odgovarjajoče bibliografije, kakor tudi tekste, ki obsegajo najvažnejše iz vsakega predmeta. Ti teksti bodo izdani kot skripta in bodo napisani na akademski višini, še prej pa jih bodo pregledali člani komisij za pouk na odgovarjajočih visokih šolah.

Organizacija šolstva

Kar se tiče organizacije, bodo odseki zamenjali stare katedre po predmetih, sami oddelki bodo grupirali profesorje podobnih predmetov in čeprav ima vsaka šola svoj oddelk, bodo lahko ti oddelki pomagali ostalim šolam. Sam pouk ne bo po oddelkih, ampak bo šola zbrala skupaj vse oddelke, da bi jih tako lahko koordinirala in kontrolirala. Vsaka šola ima svojo komisijo za pouk, ki bo pregledovala delo razvoj učencev in delo profesorjev po oddelkih. Delo fakultet pa bo med drugim tudi to, da bo koordinirala delo med nižjim šolami in univerzo in reševala konflikte.

Kdo bo študiral?

Na novi univerzi lahko študirajo vsi tisti, ki lahko s svojimi sposobnostmi za določen poklic koristijo svoji domovini. Na univerzo so sprejeti vsi tisti, ki so za študij dozoreli in so predani delu. Prva dolžnost študenta je, poleg tega, da mora braniti svojo domovino, študij in zato univerzitetne blasti zahtevajo obvezno obiskovanje predavanj in dobre ocene. Da bi olajšale študij tistim študentom, ki iz

ekonomskih razlogov (majhni osebni dohodki) ne bi mogli izpolnjevati vseh obveznosti, so ustanovili sistem štipendiranja in redno večerno univerzo z zmanjšanim številom predmetov. V drugih primerih državni organi zmanjšujejo delovni dan državljanov, ki so zaposleni in hkrati obiskujejo predavanja na univerzi. Sistem štipendiranja pa vključuje stroške prevoza in knjig, pa vse do stanovanja, garderobe in ostalih učnih pripomočkov.

Ustanovitev delavskih univerz na Kubi je omogočila širokom delovnim množicam pot do izobrazbe. Na teh delavskih univerzah si ljudje, ki prej niso imeli možnosti za študij, izpopolnjujejo svoje znanje in se pripravljajo za študij na univerzi. Na teh univerzah so organizirani specialni intenzivni tečajji iz snovi tistih predmetov, ki so neobhodni, da bi bodoči študentje-delavci razumeli in izpolnjevali naloge, ki jih čakajo na univerzi.

Upravljanje univerze

Univerzo vodi sistem skupne uprave študentov in profesorjev. Carlos Rafael Rodriguez je dejal, da je to pravica, ki si jo je priborila kubanska mladina v svoji herojski borbi v revoluciji.

Za boljše razumevanje univerzitetne reforme na Kubi je potrebno razumeti tudi trenutno situacijo na Kubi. Glede na novo strukturo pouka bo npr. tehnična fakulteta pripravila prve gradbene inženirje, specialiste za hidravliko, itd. v skladu z načrti kubanskega gospodarstva, ki zahteva največjo hitrost obnove in gradnje različnih cest in konstrukcij. Elektrotehniški inženirji se bodo specializirali za elektroniko in telekomunikacije, to se pravi, za veje tehnike, ki so sedanjemu razvoju nujno potrebne in ki so bile v preteklosti zanemarjene. Čez nekaj let bodo dale kubanske univerze že prve kemijske, industrijske, geološke in metalurške inženirje. Posebno važnost posvečajo študiju ekonomije. Ekonomija ima na Kubi danes večstransko in izredno pomembno nalogo. V okviru humanistične fakultete se bodo zbrali oddelki geografije, lingvistike, psihologije. Kar pa se tiče študija čiste filozofije, pa na Kubi še čakajo... Dr. Rodriguez je poudaril, da je za kaj takega potreben profesorski kader in odgovarjajoči teksti, ki so v skladu z »marksistično-leninističnim« poukom...

Skoraj z gotovostjo bi lahko zatrдили, da se je kritika kot poseben pojav človekovega umetniškega stremjenja rodila hkrati oziroma ob njegovi prvi umetniški stvaritvi. Nedvomno je torej rojstvo kritike tesno povezano s samim nastankom umetniškega ustvarjanja. Danes, v času, ko imata umetniška in kritična dejavnost že lepo tradicijo, ko so za njima že najrazličnejša obdobja dozorevanja, odkritja novih poti in načinov pisanja in ko so ti raziskovalni naporji zlasti v slikarstvu, kiparstvu, glasbi, poeziji pa tudi na vseh drugih literarnih in umetniških področjih v velikem razmahu po vsem svetu, postaja problem kritike, kritiziranja posebno zanimiv in aktualen.

OPOLDANSKA FRESKA

Foto: Joco Znidaršič

RAZMIŠLJANJA O KRITIKI

Pri vsaki kritiki je odločilnega pomena izhodišče, na katerega se opira ocenjevalec določenega umetniškega dela. To izhodišče sestavljajo v prvi vrsti tisti estetski kriteriji, ki so produkt oziroma izraz določene družbe, ki jih je kritik sprejel kot svoje in s katerimi operira. Nedvomno igra važno vlogo pri kritiziranju tudi svetovni nazor, ki si ga je kritik ustvaril, ali pa ga sprejel. Vse to sestavlja tisto platformo, s katere kritik lahko presoja določeno delo in na katero je pri tem svojem ocenjevanju tudi vezan.

Tu pa se porajajo za sodobno kritiko izredno zanimiva vprašanja. Kako namreč ocenjevati dela polpretekla in pretekla dobe? Z istimi kriteriji, kakor jih uporabljamo za dela današnjega časa? Ali z drugačnimi in če, s kakšnimi? Ali pa mogoče sploh obstajajo neke absolutne norme, postulat, s katerimi moremo in moramo ocenjevati sleherni umetniško delo, ne oziraje se na njene zgodovinske vzročnosti in čas? Odgovor na vsa ta vprašanja nikakor ni tako enostaven, kot se to morda zdi na prvi pogled. Predvsem je treba najprej poudariti, da obsegajo ta vprašanja širša področja, kot smo to ugotovili zgoraj. Ne zadevajo namreč samo ob problem ocenjevanja umetniških del glede na njihov časovni razmik, temveč tudi ob problem, kako ocenjevati dela, ki so zrastle na tujih tleh, v tujem okolju in je zaradi tega njihova idejna in vsebinska tematika ocenjevalcu bolj ali manj tuja.

Če poskušamo najprej odgovoriti na vprašanje, ali obstajajo v različnih obdobjih in okoljih umetniškega ustvarjanja različni specifični estetski kriteriji, se mi zdi potrebno, da odgovorim na to vprašanje pritrdilno. S takšnim odgovorom pa sem seveda že tudi zanikal možnost obstoja neke vnaprej postavljene, večne estetike, ki bi bila neizpremenljiva in bi veljala za vsa umetniška dela brez razlike. Umetniška dejavnost je v svojem razvoju v različnih obdobjih in okoljih oblikovala različne, specifične načine izražanja in je s tem že sama vplivala na oblikovanje specifičnih, za določeno dobo in okolje značilnih estetskih kriterijev. To pa je le en del odgovora na zastavljena vprašanja. Drugi del leži v ugotovitvi, da se je v teku zgodovinskega procesa oblikovanja estetskih kriterijev izoblikoval kot produkt tega procesa določen skupek teh kriterijev, na podlagi katerih je mogoče podati o slehernem umetniškem delu neko splošno vrednostno sodbo, ki ni vezana na čas in okolje.

Delo kritika je torej dvojno. Najprej mora vrednotiti delo na splošno, na podlagi tistih kriterijev, ki jih je iz njihovega zgodovinskega procesa oblikovanja

vega zgodovinskega procesa oblikovanja sprejel kot svoje, nato pa mora, preden izreče dokončno sodbo, pretehtati delo še glede na njegove specifičnosti, porojene zaradi časa in okolja, v katerih je delo nastalo, in pri tem uporabiti tem specifičnostim ustrezajoče kriterije. Če opusti en del svojega vrednotenja, ostane nujno njegova kritična ocena le polovična, pomanjkljiva. Tako ostajanje le pri splošnem vrednotenju umetniškega dela v skladu z idejo o čisti estetski kritiki, čisto privede do prevelikega subjektivizma (kar je paradoksalno nasproti toliko zatrjevani objektivnosti omenjene kritike), po drugi strani pa omenjevanje zgolj na specifične kriterije posameznega dela jemlje kritiki potrebno ostrino.

Ugotovili smo, da se estetski kriteriji pod vplivom zgodovinskega procesa razvijajo in današnjimi večernimi časopisi. Ta kontrast je premočan, da bi kaj pomenil. Ni mogoče najti nikakršne koristne razlike med žurnalizmom in književnostjo samo na skali literarnih vrednosti kot razlike med dobro napisanim in izvrstno napisanim tekstom. Drugorazredni roman in žurnalizem, gotovo pa tudi ni književnost. Termin žurnalizem se je spajal v zadnjih tridesetih letih. — Menim, da bi lahko dobili najtočnejšo kot tudi najboljše definicijo termina s tem, da bi proučili način mišljenja in miselnih tip, ki se v pisanju nanašata na tisto, za kar so se vsi strinjali, da je najboljši žurnalizem. Obstoji miselni tip, pri katerem lahko dobro pišemo samo pod neposrednim dojmom nekega določenega dogodka. To je miselni tip, ki ga nameravam uporabiti kot tip žurnalističnega mišljenja. Bistveni razlogi se lahko razlikujejo: razlog je lahko prevelika zavzetost z dnevnimi opravili ali pa je lahko (kot je to slučaj z menoj) inercija ali lenoba, ki zahteva neposredno vzpodbudo, ali navada, pridobljena z zgodnjo potrebo po hitrem zaslužku malih vsot denarja. Ni toliko razlike v tem, če dela žurnalist z materialom, ki se razlikuje od materiala drugih piscev, kolikor v tem, da je njegov motiv pogosto prehodni, toda nikoli manj časten — različen.

in umetniškimi stvaritvami, katerih bistveni vzrok pa je vztrajanje kritike na določenih že preživelih estetskih kriterijih. V mislih imam konkretno kriterij optimizma — pesimizma. Ta kriterij je bil v prvem porevolucijskem obdobju zaradi tedanje politične situacije vsekakor nujen in potreben in se je prav zaradi te potrebe tudi izoblikoval. Na današnji stopnji pa se mi zdi, da lahko že ugotovimo, da so vzroki, ki so opravičevali obstoj omenjenega kriterija, minili, da torej danes optimizem oziroma pesimizem določenega dela ne more biti več merilo za izrekanje vrednostne sodbe.

Kritika vpliva na samo umetniško ustvarjanje. Saj to je tudi eden njenih bistvenih namenov. Kriterij optimizma je izrazilo smotrne narave. Z njim se izreka zahteva po prikazovanju boljše prihodnosti v umetniških delih in celo boljše resničnosti. Rezultat takšne zahteve pa so bile papirnate, po svojem bistvu propagandistične umetniške stvaritve, katerih junaki so bili risani izrazito tipizirano, v črno-beli tehniki, ali pa so bili njih junaki (v kasnejšem obdobju) postavljeni vsi po vrsti kot pozitivni liki, med katerimi je prihajalo do konfliktov

brez njihove krivde. Junaki, ki so bili krivi brez lastne krivde. Takšen način pisanja pa seveda nima nikakega stika z resničnostjo, s konkretnim življenjem, v katerem so ljudje hkrati dobri in slabi.

V odporu do takšnega načina pisanja in v težnji, da je treba v umetnosti podajati resnično konkretno življenje, se je pri nas že izoblikovala določena vrsta pisateljev in pesnikov, ki ne priznavajo pojmov optimizma in pesimizma za svoj estetski kriterij. Eden njihovih najvidnejših predstavnikov je pesnik Dane Zajc.

Njegove stvaritve so izrazito pesimistične, pa jim vendar zato ne moremo odreka umetniške kvalitete.

Svet, v katerem živimo, nikakor ni najboljši izmed vseh možnih svetov. V njem so še velike nepravilnosti, nasprotja. Umetnikov odnos do njega se oblikuje v specifičnih okoliščinah, ki sestavljajo konkretno situacijo, v kateri živi. Zato so ti različnih umetnikov nujno različni. Pesimizem je le njegov psihični odraz te specifične situacije in je zato pri določenem umetniku tudi objektivno pogojen. Je pa način njegove borbe zoper obstoječi svet, njegov protest.

Ingo Paš

ŽURNALIZEM IN KNJIŽEVNOST

Razlikovanje »žurnalizma« od »književnosti« je često nepomembno, razen če ne poudarimo kak tako močan kontrast, kakršen je med Bibonovo Zgodovino in današnjimi večernimi časopisi. Ta kontrast je premočan, da bi kaj pomenil. Ni mogoče najti nikakršne koristne razlike med žurnalizmom in književnostjo samo na skali literarnih vrednosti kot razlike med dobro napisanim in izvrstno napisanim tekstom. Drugorazredni roman in žurnalizem, gotovo pa tudi ni književnost. Termin žurnalizem se je spajal v zadnjih tridesetih letih. — Menim, da bi lahko dobili najtočnejšo kot tudi najboljše definicijo termina s tem, da bi proučili način mišljenja in miselnih tip, ki se v pisanju nanašata na tisto, za kar so se vsi strinjali, da je najboljši žurnalizem. Obstoji miselni tip, pri katerem lahko dobro pišemo samo pod neposrednim dojmom nekega določenega dogodka. To je miselni tip, ki ga nameravam uporabiti kot tip žurnalističnega mišljenja. Bistveni razlogi se lahko razlikujejo: razlog je lahko prevelika zavzetost z dnevnimi opravili ali pa je lahko (kot je to slučaj z menoj) inercija ali lenoba, ki zahteva neposredno vzpodbudo, ali navada, pridobljena z zgodnjo potrebo po hitrem zaslužku malih vsot denarja. Ni toliko razlike v tem, če dela žurnalist z materialom, ki se razlikuje od materiala drugih piscev, kolikor v tem, da je njegov motiv pogosto prehodni, toda nikoli manj časten — različen.

Običajna žalitev, namenjena novinarju, je trditev, da ima njegovo delo le prehodni pomen, ki ustvari v začetku močan vtis, a je obsojeno na večno pozabo, ko je ta trenutni efekt dosežen. Reči samo to bi pomenilo prezreti razloge, zaradi katerih more biti pisanje »efemerno«, kakor tudi prezreti tiste čudne slučaje, ki varujejo nek tekst pozabe. Tisti ljudje, ki jih je pritegnila močna privlačnost Johnatana Swifta, berejo in prebirajo z velikim veseljem Pisma nekega tkalca in če je kaj žurnalizem, so po mojem oblikovanju definicije ta pisma. Toda Pisma nekega tkalca so danes tako pomembno delo med teksti angleške književnosti, tako bistveno za vsakogar, ki je dobro uveden v angleško književnost, da ignoriramo tisto slučajnost, zaradi katere jih še bemo. Če bi Swif nikoli ne napisal Gulliverjevih popotovanj, če ne bi imel vplivnega in dramatičnega sodelovanja v političnem življenju, če ta presenetljiva praznina ne bi dopolnila zahteve po stalnosti, z najbolj zanimivim privatnim življenjem, se lahko vprašamo, kje bi bilo danes sto Pisem nekega tkalca? Njih bi kdaj pa kdaj občudoval kak proučevalec anglo-irske zgodovine, epohe, ki je po neki čudni koincidenzi vsebovala tudi izjemno stopnjo književniške ostroumnosti, in nihče drug jih ne bi bral. Prav takšna usoda bi doletela tudi Defoev pamflet, če ne bi bil avtor Robinsona.

Na drugi strani pa lahko navedemo nasprotni primer med traktati Martina

Marpelata, ki niso v takšni meri prefinjena proza, kot je tisto, kar je najboljše pri Swiftu in Defoju. Oni pripadajo nekemu nepopolnemu obdobju. Vendar pa še vedno vsebujejo nekatere res zelo izdelane pasaže in cela razprava je na visokem umetniškem nivoju. Danes jih berejo razen peščice ljudi, ki jih zanima religiozni spori te epohe, samo še tisti, ki se zanimajo za prozni stil tega obdobja. Poznavanje teh traktatov ne štejejo kot neobhodno potrebno za izobrazbo človeka, ki govori angleško. Literarnemu stilu se včasih pripisujejo prav magične lastnosti ali pa se v njega veruje kot v misteriozno sredstvo za ohranitev tiste teme, ki nas več ne zanima. To ne more biti absolutno točno. Sam stil je ne more ohranjati; samo dober stil, povezan s stalno zanimivo vsebino, jo more ohranjati. Niti poezija ni imuna, čeprav se poezija običajno ukvarja z enostavnimi in trajnejšimi stvarmi kot katerikoli drugi rod: ker kdor razen akademskih delavcev, ekscentrične skupine ljudi, ki imajo nagnjenje do takšnega dela, in drugih, ki smotno težijo k temu, da se dokopljejo do točnega vrednotenja, more danes z užitek prebrati celo Spencerjevo »Vilinsko kraljico«?

T. Eliot

MOŽ Z ZLATIM SRCEM

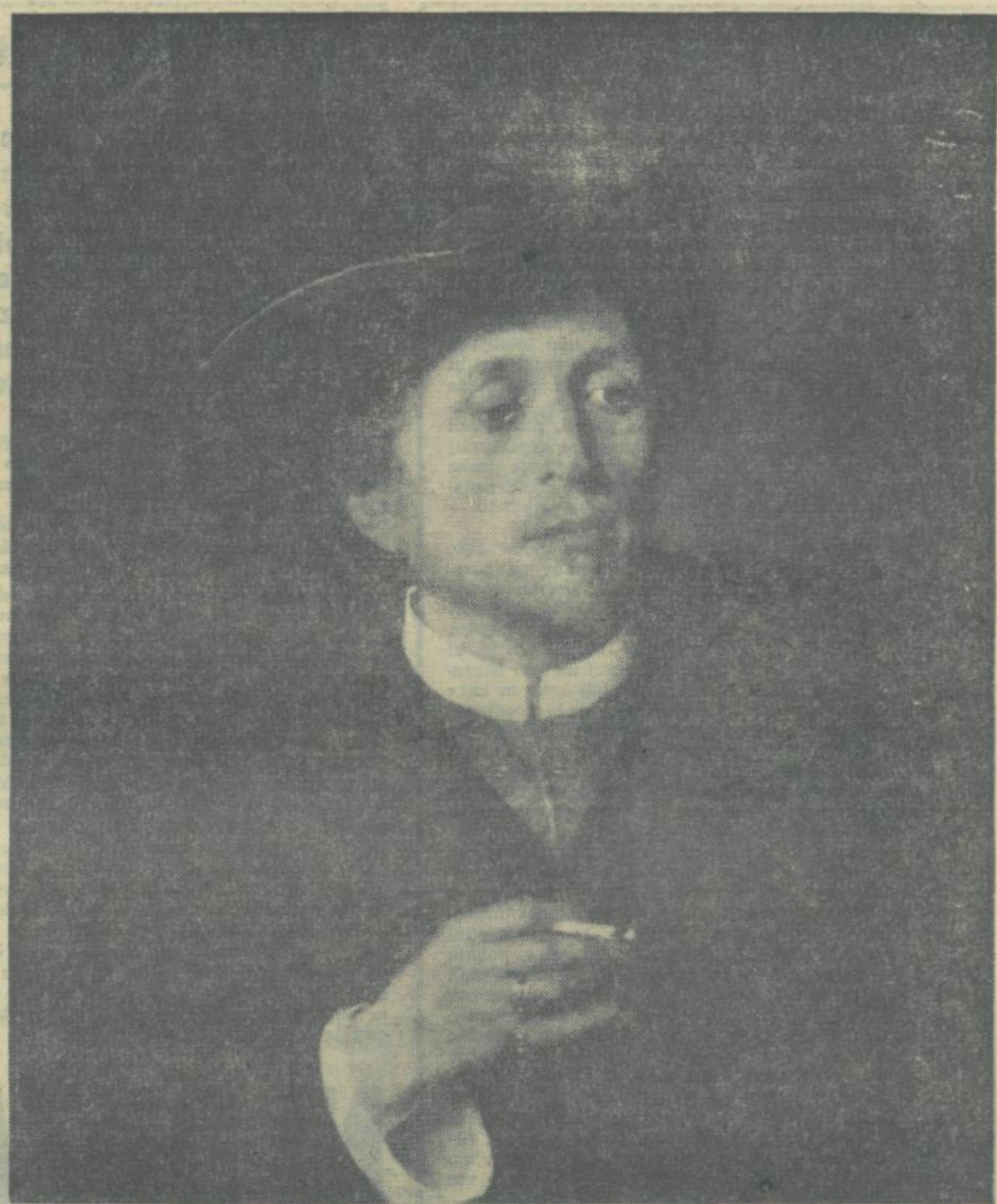
Bil je zelo dober risar in dober tovariš. Rad je pomagal v stiskah. Dosledno se je držal principa lepote. Deloma mu je bila pred očmi grška lepota, deloma pa tudi že moderna, realistična bolj kot impresionistična. Užival je ob harmoniji barv. Sternen mu je bil še najbolj podoben, vendar Ažbe s svojo slikarjijo ni na nobenega direktno vplival. (Rihard Jakopič v razgovoru z dr. Francetom Stiletom maja 1942).

Morda nismo prisostvovali še nikoli tako skromni razstavi v Narodni galeriji, skromni po številu eksponatov: sedem oziroma osem olj in štiri risbe slikarja Antona Ažbe v sosednjih dveh prostorih pa nabitto polne stene z deli njegovih učencev ali vsaj slikarskih sovotnikov in prijateljev Jakopiča, Nadežde Petrovičeve, Sternena, Alojzija Šubica, Vesela, Zamrazilja, Kube, Račica, Vukanovičeve, Zarnika in dveh neznanih učencev. Po skoraj šestdesetih letih skušamo danes prvič odkriti vso umetniško veličino velikega slikarja in pedagoga, njegove šole, iz katere je izšla vrsta umetnikov; omenimo le Vasilija

Ažbetove šole. In vendar smo prej zapisali, da je bil mojster skrajno pazljiv do individualnosti: svoje učence je spravil v pravi obup, ko jim je izbrisoval po večkrat zapored študije akta, ki ga je onega in istega hkrati upodabljalo po petdeset mladih ljudi. Tu postaja torej jasen Ažbetov izredni postuh za samostojno delo in za izvirnost.

Ažbetovo odkritje o barvni ubranosti, samostojni vrednosti barve sta zlasti uspešno izkoristila Sternena in Petrovičeva, če se omejimo na nam najbližje umetnike. Tudi skrajnost impresionistične šole, barvni divizionizem Signaca, je bil nujno pogojen v Ažbetovem principu. Predvsem pa lahko ugotovljamo danes tudi marsikaj več, kot je to mogel na primer Jakopič v skromni sodbi o Ažbetu, umetniku in človeku. Čeprav je skoraj že anekdotično odkritje in s tem začetek modernega brezpredmetnega slikarstva, slikarstva, ki ne temelji več na iluziji realnega objekta, temveč ustvarja in se hkrati izpo-veduje v novem svetu, takrat, ko je Ažbetov učence Kandinski nenadoma opazil svojo sliko v drugačni luči, ne da bi se hipoma zavedel, da je obrnjena pravzaprav — po domače povedano — na glavo, se zdi, da ga prav stari mojster teoretično opravičuje. Nastanek ekspresionizma je prav gotovo nekje pogojen v Ažbetovem podcenjevanju do tedaj trdne realistične kompozicije.

Simplificiranje teh in drugih momentov v Ažbetovem teoretiziranju in neuresničenih načrtih bi nas lahko zavedlo predaleč, kajti sodobni likovni izraz daje možnosti za presenetljive in najradikalnejše mistifikacije. Nekaj pa je gotovo: Ažbe pomeni danes za nas ob še tako skromnem številu del prav toliko kot so pomenili nekoč učencem njegovi razbošeni originali v Münchenski šoli. To so bile najpopolnejše mojstrove umetnine; danes lahko občudujemo le še Zamorko. Zato pa je likovna dediščina mojstra in profesorja »Namreča« toliko večja in raste iz dneva v dan.

Anton Ažbe: Glava starca z brado

Anton Ažbe: Avtoporirret

Barbara Breclj - Jusmina

Grda stvar

Nihče na svetu ne zna pričarati tolikega ugodja kot misel, ki se izgublja v popotovanjih po temnih in zavitih močar-katakombah vrne gola, jasna in neizpodbitna.

Prav tako misel, čista in vztrajna v zahtevi po svojem življenjskem prostoru, jo je tisto jutro nenadno prebudila. Kot budilka s prijetnim, nizkim in neprehrupnim glasom. In v hipu ji je pregledala vso zaspano otopenost jutranjega spanca. Katarina je obojevala taka prebujanja, ki so jo že takoj, v prvi sekundi prebujene zavesti, naravnost prisilila k napetemu in zbranemu premišljanju. V takih jutrih ni bilo nič z vdihovanjem in neopredeljenimi zavlačujočimi polčasnjem v blede rumenih ali blede zelenih rjuhah. Takih prebujanj se je veselila, ker je z njimi bežala nazaj v mladost. S presenetljivo pozornostjo je spremljala svoja mladostna dejanja ter se jim mizala, namihala in včasih tudi radostno vzklikala. »Kaj sem res to naredila?« Nikoli ji ni bilo žal za nič, kar je storila. Ker je bilo to pač del nje, njenega bistva in česa takega bi nikoli ne zatajila.

In zdaj to jutro, ki ji je posem na novo prineslo skrivnostni zar tiste noči. Morala je premišljevati o Maksu in o njeni skupni preteklosti. Kako čudovito preprosto ji je bilo zdaj misliti nanj. Nič ni bilo vzemirijivega, zapletenega; nič na svetu se ji ni dozdevalo bolj preprosto in bolj usakdanje kot tista noč. Zdal je lahko mirno premišljevala o njem. In če je hotela, tudi o Sonji! Katarina je izpovedila roko izpod blede rumene blazine, v katero je bila skoraj vsa popreznjena, ter jo stegnila in odprla predal nočne omarice. Nekaj časa je mešala po razmetanih slikah, dokler ni potegnila iz nje sliko, ki se je po velikosti razlikovala od drugih. Zamisljeno se je zadržala v Sonjin obraz na sliki in se vprašala, ali morda ve za tisto noč? »Koliko, let, koliko leta je mrmrala skozi zobe. Potem jo je vrgla nazaj v predal ter se z glasnim vdihom zarila nazaj v tem trenutku. Končno ji je bilo tudi prijetno premišljevati o tem; o Sonji in o Maksu ter o Maksu in njej! A v vsem jutru je bilo skrito razkošje pojava, ki ga je imela najrajši. Ves čas se je počutila kot žrtev, in zato se je lahko tudi smilila sama sebi!

Pa tudi presenečenje je bilo skrito v tem nesmiselnem položajanju v blede rumenih rjuhah, presenečenje zaradi spoznanja, da je misel na Sonjo in Maksu popolnoma nič ne razburja. Nobenega hrepenenja, nobene nostalgije. Ne, ničesar takega ji ne daje. Znoj praznina je okoli nji, praznina, ki se lakomno, skoraj počrno poljšča tudi nje, čimbolj premišljuje o nji. Zato mora nekaj s to neumnostjo! A misel, ta nesrečna misel jo ves čas prepanj!

Zopet je stegnila roko izpod blazine, pravzaprav se je usedla in izlekla predal s slikami na posteljo. Z malomarno brezbrilnostjo jih je premetavala, kdaj pa kdaj se je pri kateri pomudila za hip in že združila naprej. Mimo nje so hitela leta, leta, leta. Čez čas se jih je navetila gledati. Sunkovito je vse skupaj odrinila z nogami, da je predal z glasnim ropotom padel na tla. Z bosimi nogami je stopala po gladkih, hladnih slikah, kot da bi jim s svojo težo želela izpiti moč. »Morala jih bom uničiti, je nekje v sebi premišljevala. Tako slabotna je bila ta misel, da jo je komaj zaznala. Pobrala je neko sliko in se ji kisló, skoraj utrujeno nasmehnila. Tako malo, pravzaprav nič ji ni podedal

Makov smehljaj. »Daleč, daleč je vse to, draga Katarina, Počas je stegnila roko in spustila sliko. Neslišno je padala!

Sele na cesti, ko jo je zagledala, ji je v desetinki sekunde postalo jasno, zakaj je bila njena misel vse jutro tako gospodovalna in zahtevna. Katarina ji je hočeš-nočeš morala posvetiti vse jutro. In kakšno zmedo ji je napravila v glavi, s tistim večnim neutrudljivim skakanjem od že skoraj pozabljenih in izgubljenih podob pa zopet nazaj. A zdaj je tu; in kljub vsej pripravljenosti je ostala rahlo začudena. Tako malo tudi presenečena. Usodna srečanja vendar doživljamo v mraku, ali ob bledem in hladnem luninem svitu, ali ob tihem pluskanju valov, ki ga spremlja šelestenje palm. Nikoli pa ne zjutraj, v megli. Ko še niti ne veš, ali bo imelo sonce toliko moči, da bo prodrlo skozi moreci in vlažni oklep!

Približali sta se na korak razdalje in obstala, motreč druga drugo. Katarino je počasi preplavila bolečina resnice, da se Sonja ni popolnoma nič izpremenila. Tudi za las ne. In to v dveh letih (eno od teh je bilo celo prestopno), ko še teden ali mesec lahko zapusti sledove na ženskem obrazu. Njem čar je bil še vedno (le kako to?) v zravnani, ponosni drž in s sončnimi očali prikritih očeh. Katarina ni nikoli, tudi takrat ne, ko sta bili še prekljasti gimnazijki, videla njenih oči. Pravačprav ni nihče, kar je Katarina poznala, tako dosledno in vztrajno nosil očala kot Sonja. In to tako temna, da za stekli nisi niti skutil njenih oči. Kakšne neki so? Nekaj ji mora sneti očala! Tako zopet se ji je zdelo gledati v ti temni ploskvi, ki sta jo spominjali na odprta grobova. Nikoli jim ni enala izmeriti globine. In za nabeček vsega se katarini ni zdel njen čar niti najmanj ostareli ali izrabljen. Bil je prav tako impresiven kot prvič, ko ga je doumela. Še vedno je eksotično, nežno in zamaknjeno bilje, da bi ga cloveč večno gledal. A vendar je Katarina ne bi mogla večno gledati; zaradi ene same grde misli, ki jo je obsedla — da ima stekleno oko. (Nekoč ji resnično mora sneti očala). Bogve ali se tudi ljubi z očali?

»No, kam bova šla?« jo je brez posravnega odgovorila Sonja. »Zakaj?«

»Hočeš, da tu vpijeva druga na drugo?«

»Tako,« se je z narejeno presenečenostjo začudila Katarina, »in zakaj bi vplili druga na drugo? Kar tako, zaradi veselja do kričanja?«

»Ne delaj se bolj neumne kot si. Saj veš, da ti obraz razkriva čustva.«

»Mhm. — Kaj že studiraš? Vedno sem občudovala tvoja nagljenja do odkrivanja in razkrinkavanja drugih čustev! — Kaj praviš, bi si tudi jaz morala natakiti taka temna očala, da bi prodrla skozi tvojo debelo kožo?«

Po teh uvodnih stavkih, dokler se nista usedli za neko okroglo mizo v majhnem lokalu ob cesti, nista nič govorili. In Katarini je bilo tako prijetno pri duši, da pozna vzrok, ki Sonjo tako razburja. Ko bi Sonja vedela, kdaj sta že Maks in Katarina izgubila ves svoj čar in smisel. Zaradi ene same skupaj prečete noči res ni potrebna tragedija. Smehna pri vsej stvari je le Maksova doslednost in ljubzenskem življenju. Njej ta noč ni pomenila ničesar drugega, kot le slabotno in ne premoč posrečeno obuditev mladosti. Maks je bil košček ali šopeček njene mladosti. Zaradi tega sta morala doživeti to noč, ki ni bila nič drugega, kot en sam brezupen boj z časom, da bi dohvela lastneke pomladi. Pa ni bilo nič. Ostalo jima je le še upanje; morda se vrnejo in prinesejo s seboj kaj presenetljivega, toplega in prijetnega. Ali njune se niso vrnie. Morda je celo boljše tako. Hudo je gledati umirajoče živali! Sedli sta v majhen lokal ob cesti, za mizo, ki je bila prekrita z stekleno ploskvijo. Kakorkoli si obrnil po-

gled, posod se je svetloba tako čudno odbijala. Zaradi tega je imela Katarina neprijeten občutek! Koliko malenkosti vpliva na moje ugodje, je pomislila. To je zanesljivo znak staranja. In okus, s katerim so bili gadenji ti majni lokali, jo je posem odbijal. Tudi to ji je bil dokaz staranja. Sovražila je brezosebno in naglico, s katero so bili opremljeni. Moški resnično nimajo smisla za kakršnokoli domačnost. Tako prazno se je počutila. In karkoli je poplila v majhnih lokalih ob cesti, bi ji tudi z vrtoglavih občutjem ugodja ne mogli zanikati tega, kar so ji tako preprosto potrjevali — da bo sama!

»Kaj praviš, ko bi začeli,« je mirno spregovorila Sonja, »pa tako, brez oimikov.«

»No prav. Najprej mi sploh povej, kaj te zanima?«

»Poznaš pomen besede resnica? No vidiš. Čisto preprosto. Hočem resnico tiste noči.«

»Aha,« je pomenljivo odgovorila Katarina. »Zelo si natančna, da celo to veš, da je bila noč. Morda se spominjaš datuma? Ravnila bi ga zase. — Tako, zaradi obhajanja obletnic; poznaš te stvari, ne?«

Sonja se je nasmehnila z dolgim, zaničljivim smehljajem. Pristajati ji je.

»No, posedati mi moraš,« je važno rekla Katarina, »kaj imaš rajši. Leš pomešano z resnico ali resnico pomešano z lažjo?«

»Sonja je vrgla glavo nazaj in se glasno zasmejala. Čudno, da ji očala nikoli ne padejo na tla?«

»Prav tako sem te hotela srečati,« je še vedno v smehu rekla, »srečično in zavrkljivo. — Ti resnično ne znaš shranjevati spominov v herbariju.«

»Kaj pa ti sploh veš o meni?« je mirno, brez presenečenja odvrnila Katarina. »Duhovičič? Te lastnosti nisem poznala pri tebi. — Pocieni duhovičenje je vedno v modli!«

»Prav malo mi je mar, kaj sta imela tisto noč. — Enotavno ne zanima me, ker gre pač vse skupaj vedno po enem kopitu. Kako suh in brez melodije je bil Sonjin glas. »Skoraj čakala sem na kakšen tak dogodek. Drugače bi ne mogla govoriti s teboj. Zdal sediš tu zaradi slabe vesti.«

»Oh, ne domišljaj si preveč. — Pa vsa res že stari,« je žalostno odvrnila Katarina, »slaba vest to je del starosti.«

»Neumnost,« je odrezavo odgovorila, »pokažaj no, da ti razlošima.«

Čez mizo je stegnila svojo oglat, koščeno roko in z dlanjo pokrila njeno. V tej roki ni bilo življenja. Le kako to, da jo je spominjala na njeno? Bila ji je zopet. In še ti neumni temni ploskvi, skozi kateri jo gleda!

»Veš, da se bova z Maksom poročila?«

»To me pa res popolnoma nič ne zanima,« je z užaljenim dostojanstvom rekla Katarina, »sploh pa so zakonske objave tako dolgočasne in se bedaste po vrhu, da bi jaz tepla nikoli ne razglašala.«

Sonja si je z kazalcem nepotrpejivo potisnila očala k nosu. »Vraga vendar, ali si lahko pet minut tiho, da ti ti povem. Zlobudraš in zlobudraš, kot za stano.« Globoko je vzdihnila in nekaj hipov pomolčala. Potem je spregovorila s popolnoma mirnim, tihim glasom.

»Saj veš, kaj je popoj za Maksov zakon. Otroci. Jaz jih pa ne morem imeti.«

»Tudi ti ne?« se je začudila Katarina.

»Ne, ne morem jih. To je lahko samo plus. V tem slučaju sedita je minus. Sicer pa je važno, ali je to dobro ali slabo. Dejstvo je, da se hočem in morem poročiti s Maksom. Razumeš, moram! — No, ko bova poročena, se ne bo mogel takoj ločiti. Za

njim stoji starši. Saj ti je znana ta obupna navezanost. Njegovi starši me imajo radi. Zelo čudno se mi sliši ta beseda radi. — Maksu bom počasi razložila vso resnico. Mislim pač, da mu bo vseeno, katera od naju rodi njegovega otroka. — To sem mislila. Ti mi podari njegovega otroka. Zdrava si, lepa sicer ne preveč, malo pameti pa tudi imaš.«

»Moja prababica je zmorela,« je hitro odgovorila Katarina in se zasmejala.

»Kaj se ti zdi to tako smešno?«

»Ne to,« je skušala med smehom pojasnjevati, »pač pa ono drugo.«

»Eh,« je na pol užaljeno na pol zaničljivo odgovorila Sonja, »kdo pravi, da bo ratno toj prvi otrok podedoval lo?«

»Torej mi predlagaš posem poslušno kupčijo, ne? Le na nekaj si pozabila v svoji prerazčunljivosti glavi, kaj bom jaz imela od vsega tega. Kakšne koristi!«

»Denar!«

»Ph! Denar je minljiv. — Hočem nekaj kot zadoščenje ali kaj temu podobnega.«

»Včasih ti lahko posodim Maksu.«

»Zelo zelo si radodarna. Pravzaprav se mi gabiš.« Katarina se je skušala nasmehnil. »In če si ga ne dom veš začelala?«

»Tega ne moreš pozabiti, da je bil prvi možki tvojega življenja.«

Katarina se je za hip ozrla v temni ploskvi.

»In če Maksu sporočim ves ta razgovor?«

»Ti ne bo verjel, ker sem nekoč pred njim zaigrala abortus.«

»Torej povsem pripravljen teren. — In če kljub temu odbijem?«

»Ne boš.« Kako prepričevalen, jaseh in dokončen je bil Sonjin glas.

»Kako da si tako trdno prepričana v resničnost svoje trditve?«

»Ker se vedno ljubim Maksu.«

Katarina se je zdaj morala zasmejati. Toliko naivnosti in nevednosti resnično ni pričakovala od Sonje. »Ti je to on rekel ali pa si le s svojimi očali prodrila tako globoko v moje bistvo?«

»On.«

»Katarina je lahko zavedihnila, pa ni bila vazočarana, niti presenečena. Tako vseeno ji je bilo. »Kaj res nič ne veš o moški nečimernosti?« Kadar lešemo k njim, so pač vedno prepričani, da jih ljubimo. — Do Maksu mi je toliko,« jrenila je v zrak, »vidiš — sam zrak.«

»Daj mi vendar odgovori,« je nepotrpejljivo začela bobnati s prsti po mizi.

»Morda ti res odgovorim,« se je radovedno namuznila Katarina, »če snameš očala. — Samo pod tem pogojem ti odgovorim.«

Za hip se je Katarini dozdevalo, da je Sonja popolnoma onemela. Potem se je počasi začela vrnati v njo življenje, ki ga je zaznala le po trepetu svojega telesa. Sonja si je roko, ki je prej ležala na mizi, tesno pritisnila k sebi in zamolčko rekla: »Si verjela v to, kar so govorili o mojih očeh?«

Katarina je brez strahu, a obotljivo prikimala.

Zdal je Sonjina roka posem odzvela. In v nenavadno krečtitem sunku si je strgala očala z obraza.

»Le oglej si jih, le,« je zaničljivo rekla.

Sklonila se je preko mize in na široko razprla oči. Katarina se je zadržala v dva žila, svetilkajoča in hladna smaragda, ki jih je svetloba tako čudno, skoraj demonsko rezala. Razsekovala jih je na majhne oglate kristalčke, ki so jo prebadali in se ji ves

čas posmehovali. Imela je neprijeten občutek, da ji vsak tak posmehujoč detček hoče izpiti nekaj lepega, dobrega. Iz vseh kotov so migljali zlobni žarki, ki so jo utrjavali in uničevali. Kadar pa je svetloba drugače zaigrala svoj odbojni ples, jo je gledalo dvoje temnih oči brez dna. V teh odprtih, temnih in globokih grobovih so v razkošnih dooranah domovali hlad, groza in zaničevanje. Te oči niso poznale usmiljenja. Niso znale odpustiti. Katarino je postajalo strah teh vseidnih oči. Z diamni si je zakrila obraz in zasoplo rekla:

»Zakrij si jih! Prosim!«

Sonja si je z zadovoljstvom nataknila očala. »No, si zdaj potolažena? Zdal pa izpolni še ti svoj del pogodbe!«

Katarina si ni bila posem na jasnem, zakaj so jo Sonjine oči tako prestrašile in razburile. Saj je v življenju še toliko bolj groznih in strašnih stvari! A v tem hipu je bila bolj prazna kot kdajkoli poprej.

Torej spet neumljeni znak staranja. Ne prenese nobenih presenečenj več.

»No, odgovori že vendar,« je zastihnila Sonjin glas.

»Seneda, odgovor,« je rekla bolj zase kot za njo. »Odgovorim in v pismu. Časna beseda, Sonja. V pismu! — Saj razumeš, časa tjanje. Počutila se je kot ledena sveča, ki se kljub soncu ne more Ne da bi čakala na njen odgovor, je potegnila denarnico in placala svoj zapitek.«

Ko je Katarina stopila iz lokala, je sijalo sonce. V toplih in radodarnih žarkih jo je objelo, in najraje bi se bila zavila vanje. Počutila se je kot ledena sveča, ki se kljub soncu ne more odvajati. Njene misli so se utrujeno porazpubile v tišino in samoto možganskih zavojev. Zdal ni o ničemer premišljevala. V straniški luči se je naslonila na zid, počakala je gladek, topli zid in prepustila svoj obraz razposajeno otročjim žarkom. Obšlo jo je lemožno ugodje in želela si je samo to, da bi lahko večno tako ostala.

Nenadoma je iz daljave k njej priplaval otroški jok. Presunljivo in criteč otroški jok. Obilil jo je drget in usta so se ji popolnoma osušila. Kot da bi se šele sedaj začela predramljajati iz neke čudne otmotične osuplosti nad preloženo kupčijo. Taneč piskajoč glas ji je šel kot sirena (sirene so jo spominjale na vojno skozi kosti. Ni se mogla obvladati, pa tudi oditi ne. Počasi in z veliko težavo je odprla oči. Na nasprotni strani ceste je zagledala mlado žensko Sonjinih let, ki je neumljeno tepla svojega otroka. V hipu se ji je ponovno rodilo čustvo, za kate-rega je mislila, da je že zdavnaj zakopano v predalu zdravniške ordinacije. Stekla je čez cesto in pograbila besneči ženski otroka iz rok. Morala ga je rešiti. Dvignila ga je v objem in zakopala svoj obraz v toplo telesce. In vonj tega volnega in žetega telesa ji je z bolečino prinesel spoznanje in resnico, ki se ji je tako dolgo prekrivala, da ne bo mogla imeti nikoli, nikoli otroka.

»Nikoli, nikoli.« je polglasno hlipala. Jokala je s prav tolikšno močjo kot lakrat, ko je bila še otrok. Otroki! Ali je bila sploh kdaj majhno dekletce? Ženska jo je nekaj trenutkov začudeno opazovala, prav tako jo je nemo ogledoval otrok. Presenečeno je odpiral usta in si brisal solane oči. To je vendar zanj nekaj novega, nekaj neumljivega. Kaj se odrasli tudi jokajo? Mama pa mu je rekla, da ne. Se potem tudi oni lažejo? Ženska je pograbila Katarini otroka iz rok in stekla. On pa je še dolgo gledal nazaj na žensko, ki je jokala. Bogve zakaj?

Katarina je držala besedo. Pismo je imelo enostavno vsebino.

»Pošlji mi denar,« je pisalo v njem. — To je bilo vse. Za kupčijo, ki ne bo nikoli izpolnjena!

SREDNJEŠOLCEM!

Tribuna je list študentov ljubljanske univerze. Misel, da naj letošnja Tribuna dobi tudi koticček, v kateri bi pisali za bodoče študente, se je rodila že koj v začetku leta. Bilo je nekaj oklevanja. Bi ali ne bi? Potem smo razmišljali, kako bi, in končno smo se z današnjo številko ojunčili. V vsaki naslednji Tribuni bosta rezervirana najmanj dva stolpca, na katerih bomo pisali za srednješolce, posebno za tiste, ki jim velja naš pozdrav: nasvidenje prihodnje leto na univerzi!

Navadno četrtošolec začenja zadnje leto solanja v srednješolskem ambientu, ne da bi mnogo vedel, kaj in kako se dela in živi kot študent. O univerzi je slišal le priložnostno, niso mu poznane vse fakultete, ki obstajajo, le redkokateri je seznanjen s pogoji, z načinom študija ipd. In o tem, na katere smeri se cepi študij na posameznih fakultetah, katere predmete je treba poslušati, koliko ur predavanj tedensko (in kaj!), nadalje, kje se da dobiti literaturo, kakšno in za koliko — o vsem tem ve novinec zelo malo.

Poskušali vam bomo dati vsaj bežno orientacijo, kakšen je vsakoletni priliv novih študentov na posamezne fakultete in oddelke, na katerih smereh opazimo »sušo«, katere pa slovijo kot zelo »konjunkturne«.

Četrtošolec se zdijo vse te »skrbik« sedaj v začetku šolskega leta sicer še zelo oddaljene. Koliko jih je, ki še ne vedo, kaj bodo študirali. »Najprej moram napraviti maturo, potem šele bomo razmišljali kako in kaj,« je misel, ki se mota po glavi marsikoga, ki končujejo srednjo šolo. Pride na univerzo in se vpiše. Koliko jih je, ki se šele med letom osveščajo, da jim študij na izbrani fakulteti ne ustreza iz tega ali onega razloga. Lovijo se, sedlajo z ene na drugo smer, z ene fakultete na drugo, in ni malo primerov, ko na koncu spoznajo, da je šlo leto po zlu.

Ni jih malo, ki pridejo na univerzo samo zato, da »študirajo«, da so v višjem socialnem razredu. Nekateri se spet uštejejo, ko precenjujejo svoje sposobnosti (pridnost ali nadarjenost, ko čutijo »notranja nagnenja«, ali ko hočejo ali morajo!) uresničiti stare družinske načrte in ideale. Fakulteta pa se jim potem pokaže v povsem drugačni luči, kot pa so si jo zamišljali prej. Študij jim neusmiljeno pokaže zobe. Rušijo se ideali, v vodo padejo načrti. Univerzitetne statistike govore o zdesetkanjih vrstah onih, ki se od prvotno vpisanih prebijejo do absolventskih časti. Vemo: cel niz vzrokov tiči za tem. Verjamemo lahko dejstvu, da niso vsi objektivne narave. Vzroke je treba iskati marsikdaj pri študentih samih. Zakaj sicer tolikšen osip po prvem letniku. Nemalo pa je kriva temu tudi zaletavost, netrezna navdušenost mnogih novincev, ki se vpisujejo nekam, ne da bi se prej pogloblje seznanili, s čim vse bodo imeli opravka.

Namen tega koticčka bo povsem opravičen, če boste v njem dobili malo globlji vpogled v razmere, sploh v življenje fakultete, ki ste si jo izbrali ali pa si jo še boste za matično v prihodnjem, prvem letu študija na univerzi. V vsaki naslednji številki se bo načeloma predstavila po ena fakulteta, višja ali visoka šola, ali akademija. O vsaki vas bomo seznanili z njenimi glavnimi »osebnimi« podatki, kakšen »značaj« ima in sploh vse v zvezi z njo, kar bi vas utegnilo zanimati.

Ne domišljamo si, da nam bo v tako omejenem prostoru uspelo odgovoriti vsem na vsa vprašanja, ki so vam nejasna v zvezi s študijem na univerzi. Zato pa lahko brez bojzani pišete na naslov: Tribuna — Poljska 6, Ljubljana, rubrika »Za bodoče študente«, in vprašate. Radi vam bomo odgovorili. Tribuna sploh želi, da bi preko nove rubrike prišla v tesnejši stik z zadnjimi letniki srednjih šol, da bi se seznanila s problemi in željami, ki jih boste imeli s skorajšnjim študijem. Vsak vaš nasvet, o čem bi bilo dobro pisati, bo dobrodošel.

Proti koncu šolskega leta, ko bodo »razmere bolj aktualne«, bo naša rubrika spregovorila tudi nekaj o »sitnosti« v zvezi z vpisom na fakulteto. O tem, kaj vse potrebuje in česa ne potrebuje novinec, ko se »stisega dne« lovi po Ljubljani, išče fakulteto, sortira dokumente, prešteva kolke, se navdušuje za zaprašene arhive skript starih bajt. Morda vam bomo lahko prihranili marsikatero neprijetnost. Marsikomu ne bo treba iti po kostanj v žerjavico zaradi brucovske neizkušenosti.

Predstavili vam bomo tudi »stanovski problem« z vso njegovo aktualnostjo. Ne mislimo vam odkrivati ključa formule: KAKO priti v študentsko naselje, ker takega ključa ni. Zato pa vas bomo seznanili z vsemi študentskimi domovi v Ljubljani, z njihovimi kapacitetami, pogoji za sprejem vanje, cenami in življenjskim utripom v njih.

Do konca šolskega leta se vam bodo v naši rubriki predstavili naslednje fakultete, višje in visoke šole ter akademije v Ljubljani: filozofska, pravna, ekonomska, medicinska, biotehniška, naravoslovno-tehnoška, elektrotehniška, strojna, fakulteta za glasbo, akademija upodabljačije umetnosti, akademija za igralsko umetnost, višja šola za zdravstvene delavce, višja pedagoška šola, višja upravna šola in višja gospodinjstva šola.

Se to. Vsem tretješolcem in četrtošolcem v Sloveniji smo poslali »na poskušanje« dve letošnji številki Tribune in jih povabili, da bi se naročili nanjo.

Upamo pa tudi, da boste s Tribuno zadovoljni. Da boste iz vaše rubrike izčrpali čimveč koristnih podatkov, ki vam bodo svetovali kam in zakaj v jeseni...

Tavčar Marjan

Posebno obvestilo uredništva!

Ker je zanimanje srednješolcev za Tribuno presešlo naša pričakovanja, smo se odločili, da vam jo bomo skušali približati tudi z ugodnejšimi plačilnimi pogoji. Naročnino lahko plačujete tudi v štirih obrokih po 100 dinarjev. Pobrano naročnino pa nam naj poverjenik na vaši šoli pošlje: novembra, januarja, marca in maja, vsakega prvega v mesecu! Pošiljamo vam jo lahko na poverjenikov naslov na šolo ali pa na naslove naročnikov na dom.

Poverjenik nam naj pobrano naročnino nakaže s položnico na tekoči račun: 600-14-33-567!

UREDNIŠTVO

SKUPŠČINA V NASELJU

Preteklo sredo zvečer so imeli svojo redno letno skupščino stanovavci študentskega naselja. Prisostvovali so ji tudi Lojze Piškur, generalni tajnik univerze, prof. Vera Brnčič, predsednica kutatorija štud. domov in menz, Janez Kocijančič, predsednik UO ZŠJ, ing. Franc Bitenc, sekretar UK ZKS, in drugi gostje.

Redni udeleženec naseljaških skupščin lahko ugotavlja, da kvaliteta le-teh vztrajno pada. To lahko ugotovimo tudi za letošnjo skupščino. Kvalitetnemu in dobro pripravljenu poročilu, ki ga je podala predsednica študentskega sveta Ivanka Vrhovščakova, bi glede na nakazano problematiko lahko in celo morala slediti živa in zanimiva diskusija. Zal je bilo ravno narobe.

Nedvomno je študentski svet v lanskem letu naredil več kot kateri koli pred njim in je pohvala, ki mu jo je izrekel tov. Hartman, predsednik upravnega odbora, gotovo zaslužena. Izredno zanimiv predlog za organizacijo samoupravljanja v študentskem naselju je v glavnem prav delo članov študentskega sveta. Študentje — koristniki bodo v tem sistemu dobili odločujočo, a tudi zelo odgovorno vlogo. Soupravljanje tako velikega zavoda, kot je Naselje, ki posluje z dokaj velikimi sredstvi, prav gotovo ni enostavna stvar. Zato je bilo upravičeno pričakovanje, da se bodo stanovavci Naselja v diskusiji na skupščini poglobili v vsebino tega samoupravnega sistema in predvsem v svoj položaj in vlogo v tem sistemu. Še vedno je namreč vprašanje, ali je predlagani sistem res tak, da pridejo v njem na najbolj posrečen izraz pravice tako študentov kakor uslužbencev. Morda bi kazalo ob tem pomisliti tudi na dejstvo, da prevzemajo študentje s prehodom na tak način vsaj do neke mere v svoje roke tudi vodstvo zavoda. Zdaj ne bo več mogoče iskati krivcev v upravnem odboru, upravi in kdo ve, kje še, ker bo krivec za napake in nepravilnosti celotni kolektiv študentskega naselja, tako študentje kakor uslužbenci.

NI DRŽAVA V DRŽAVI (- ampak nekaj drugega)

V »Tribuni« št. 13 z dne 17. oktobra je neznan avtor napisal članek z naslovom »Zakaj država v državi v Naselju?«. To »veliko delo« anonimnega avtorja sem nekajkrat prebral in sploh ne morem verjeti, da se lahko tako enostavno in pristransko rešujejo stvari, iz katerih so posamezniki s svojimi izjavami, s pomočjo, žalost, prostovoljno angažiranega našega študentskega časopisa, naredili problem. Začeli so pravo hajko s tem, ko so naredili v svojih glavah fronto, ki se imenuje blok VI in proti kateremu se je treba najodločneje boriti. S svojim enostranskim prikazovanjem stvari so posamezni tovariši prikazali nas stalvalce šestega bloka kot skupino neodgovornih ljudi, ki hočejo iz tega bloka napraviti trdnjavo neodvisnosti v študentskem Naselju.

V želji, da se te stvari enkrat za vselej razjasnijo, bom skušal navesti prava dejstva. Uprava študentskega naselja je zahtevala, da se ji do konca junija dostavi sledeča potrdila: potrdilo o izpiti, potrdilo o osebnih dohodkih študentov kakor tudi potrdilo o dohodkih staršev. Kar se tiče potrdila o izpiti, ni nihče med stanovavci šestega bloka imel ničesar proti, dejstvo, da tega potrdila posamezniki niso oddali, ne moremo objasniti z bojkotiranjem, ampak v njihovo nemarnostjo, vendar pa taki niso bili samo v VI. bloku. V VI. blok smo se vselili v začetku oktobra 1961 in takrat smo dostavili upravi Naselja vsa potrdila. Ker od takrat ni niti polno leto dni in ker se naši dohodki, kakor tudi dohodki naših staršev, niso mogli spremeniti v tolikšni meri, da bi to vplivalo na pravico bivanja v študentskem naselju, smo bili prepričani, da za nas ne bi moglo veljati to pravilo. Razen tega ni tako enostavno dobiti potrdila, saj bi moralo precej naših kolegov iti osebno v svoje mesto, če bi jih hoteli dobiti. Torej ni to bojkotiranje niti boj proti birokraciji, kakor so to nekateri razumeli, ampak po mojem mišljenju — glede na okoliščine — naše upravičene zahteve, ki jih uprava Naselja ni sprejela. Kajti do sedaj je bila v študentskem naselju praksa, da se vsa ta potrdila oddajo ob sprejemanju študentov in veljajo za ves čas bivanja v njem. Toda sedaj potrdila, stara samo eno leto, niso več dobra. No, po določenem oklevanju so bila potrdila na koncu predana.

V članku avtor napada nadalje stanovavce VI. bloka, češ bolj veseli. To je še en primer enostranskega obravnavanja stvari. Jaz ne trdim, da steklenice nismo metali in iskreno priznam, da to ne odobravam, toda želel bi, da se pogleda tudi druga stran medalje. Mi smo v začetku tovariše, ki so ponoči peli in rogovili, opominjali in prosili, da ne rušijo miru v Naselju, toda to je bilo zaman. Nasprotno, oni so še povečali svojo aktivnost. To v glavnem niso bili kolegi in kolegice, ki so naredili nek izpit ali diplomirali (kot trdi avtor članka), ker grede oni naravnost v svoje bloke, ampak nekoliko skupinic študentov, ki so noč za nočjo prihajali v Naselje pijani (in po možnosti čim bliže VI. bloku), da bi tu po dve uri tulili in peli.

Medlo

Zelo aktualno postaja tudi vprašanje kadrov. Za tako število družbenopravnih, samoupravnih in družbenopolitičnih organov v Naselju bo potrebno precejšnje število sposobnega študentskega kadra. Kdor pa ve, kako težko je bilo že doslej dobiti ljudi za razne organe prav v Naselju, ve, kako odgovorna naloga čaka novoformirano kadrovska komisija. Brez temeljitega dela te komisije bo res dobro zamišljen sistem prej ali slej obsojen na neuspeh.

Vsa ta vprašanja so skupaj z vprašanji kulturnega in družbenega življenja nedvomno dala zanimivo snov, o kateri bi stanovavci Naselja morali povedati svoje mnenje. V glavnem pa so sicer že itak redki diskutanti z nena- vadno močnim smislom za humor ponavljali že tolikokrat slišane besede. Gotovo so cene kruha, kvaliteta hrane in vrsta v menzi vedno aktualne stvari. Vsaj v Naselju! Pa vendar bi bilo pametneje, ko bi vsi ti prizadeti diskutanti tudi kaj storili, ne pa le iz leta v leto ponavljali stare, neduhovite stvari. Sem mnenja, da bi morala mlada inteligenca, ki stanuje v Naselju, drugače reševati svoje probleme, probleme svojega življenjskega okolja. To so vendarle zreli ljudje, a naj bi bili zreli ljudje, ki bodo kmalu stopili v življenje, v prakso in se bodo na delovnih mestih srečevali z podobnimi vprašanji. In nedvomno bo vsak preprost delovni človek kmalu izgubil spoštovanje do take nesposobne ali indiferentne inteligence, kakršna danes stanuje v Naselju.

Gotovo je prijetno zabavati občinstvo z zabavnimi in pikirimi besedami, ki lahko pomenijo to ali pa tudi drugo. Toda tak humor je mogoče pokazati drugje, ne ravno na skupščini, ki bi vendarle morala nositi pečat resnega, delovnega telesa, ki naj bi sprejelo določene smernice za delo študentskega kolektiva v Naselju v prihodnje. Tega namena zadnja skupščina v Naselju kljub prizadevanju nekaterih ni dosegla. Morda se je preveč zakoreninilo mnenje, da bodo že drugi naredili, kar je potrebno.

Milan

Oni so, čeprav pijani, dobro računali: v Naselju smo svobodni. Lahko delamo, kar hočemo. V mestu ne smemo, ker bi imeli na prvem koraku opravka z milicniki. Toda tu v Naselju ni milice. To so oni dobro vedeli in videli je, kot da za takšne slučaje ni disciplinske komisije Naselja, kar tudi mi prav dobro vemo. Izpostavljeni smo bili žalitvam in najvulgarnjšim psovkom teh »močnih junakov«, toda kazni, ki jih je disciplinska komisija Naselja izrekla zaradi enega takega slučaja, so jih samo opogumile.

To so torej argumenti v obrambo VI. bloka, bloka, ki je, kot je videti, postal mnogim »trn v očesu«, bloka, ki je dobil neuradno mnogo nazivov in med katerimi je najbolj znan blok »Balkana«. Ne poskušam ga popolnoma opravičevati, toda verjemite, krivci nismo samo mi, kakor to mnogi mislijo.

Kdor ne verjame tem mojim argumentom, naj pride, posebno zdaj v veri brucovanje, k nam na obisk, pa se bo prepričal. Sprašujem se, ali smo stanovavci VI. bloka tisti, ki se moramo boriti proti takim pojavom, kolikor se bodo dogajali tudi to leto, ali nekdo drug? To samo zaradi spominjanja. Upajmo, da takih pojavov letos ne bo, ker je to tudi želja nas, stanovavcev VI. bloka, kajti tudi mi hočemo živeti v miru, ker je to, verjemite, veliko boljše, kakor buditi se vsako noč v »drobni urah«.

Telebak Nikola,
stanovalec VI. bloka

OPOMBA UREDNIŠTVA

Polemika, pričeta okrog vprašanja 6. bloka, kaže, da stvari vendarle niso tako jasne in enostavne, kot izgleda to morda po obeh objavljenih člankih. Po našem mnenju so stanovavci 6. bloka stanovavci študentskega naselja z vsemi pravici, pa tudi dolžnostmi, ki jih imajo tudi vsi drugi. Če je sprejemna komisija letos želela preveriti podatke vseh stanovavcev in je zato zahtevala potrdila, skorajda dvomimo, da je šlo za birokratizem ali nerazumevanje. Prepričani smo, da železarska stolpnica tudi ni nikomur trn v očesu, pač pa so določene stvari, ki bi se verjetno lahko reševale na drugačen, predvsem pa tovariški način. Jasno pa je, da vseh teh vprašanj, posebej še vprašanje discipline v študentskem naselju, stanovavci 6. bloka sami ne bodo rešili. Vsekakor ne s steklenicami!

Ob zaključku redakcije smo prejeli tudi odgovor predsednika 6. bloka, ki pa ga zaradi tehničnih ovir nismo mogli uvrstiti v to številko. Ker tudi v njegovem članku niso vsa dejstva točna, bomo v prihodnji številki objavili odgovor predsednika 6. bloka in odgovor uredništva na vsa netočna in nepreverjena dejstva.

PRILJUBLJENOST PROVINCIALNEGA BALETA

Doris Hering, urednik časopisa
»Dance Magazine«

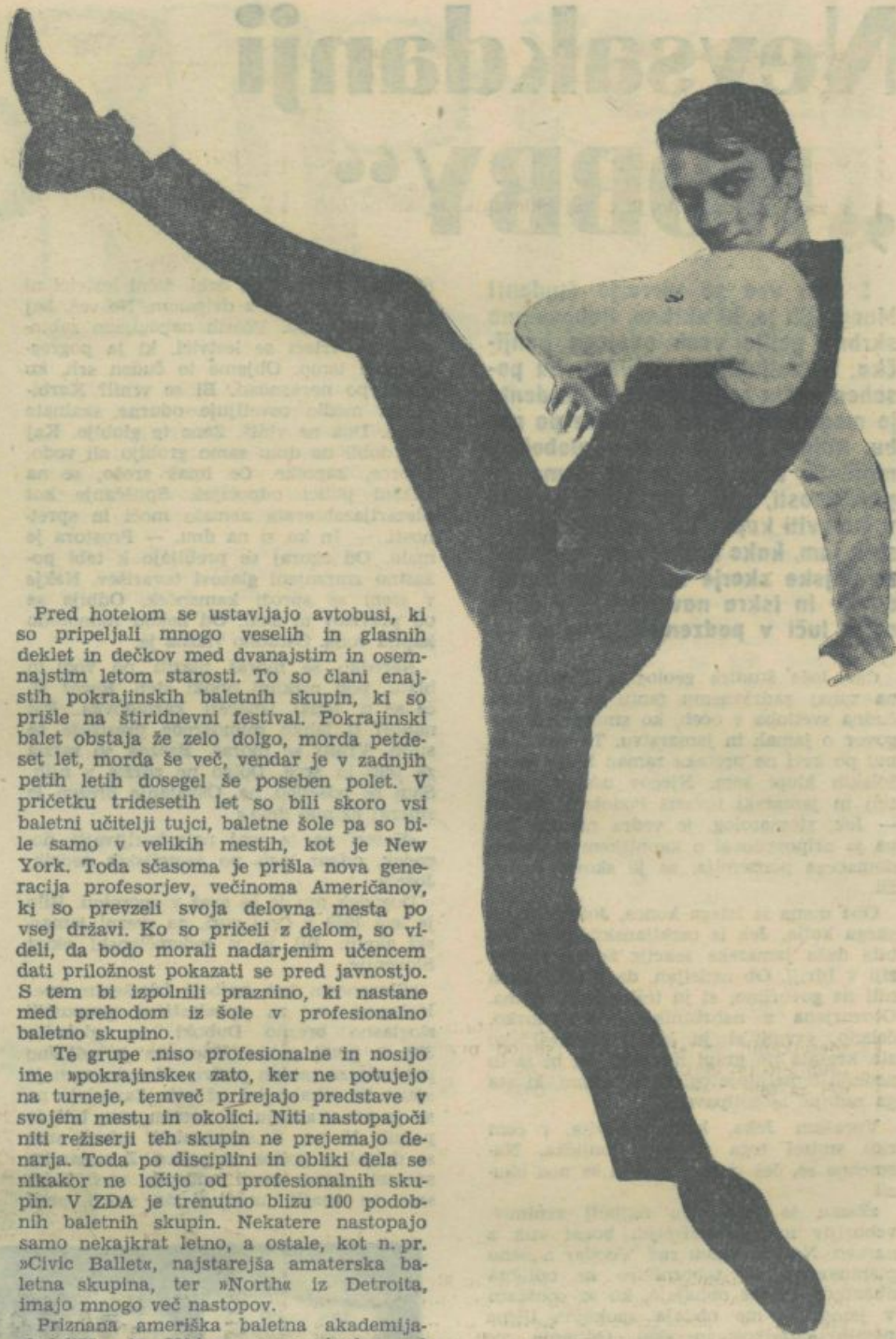
Balet je morda najtežja veja odrskih umetnosti. Če poslušamo na pr. nastop glasbenega umetnika, ga občudujemo, aplaudiramo, vemo, da je postal umetnik po neki začrtani poti svojih predhodnikov. Vemo tudi, da je ta postal umetnik zato, ker je glasbeno nadarjen in ker je mnogo vadil, tako kot so vadili njegovi predhodniki. A baletnik? So tudi šole, ki skušajo dati človeku neko osnovno znanje. Do sedaj so bile te šole zelo redke in nepopolne. Posameznik je bil prepuščen samemu sebi in je uspel le, če je poleg svojega talenta ogromno vadil. To pa ni bil edini pogoj. Moral je imeti tudi ogromno sreče, da je lahko svoj talent nekje razvil.

Baletniki so v veliki družini umetnikov najskromnejše zastopani. Morda zato, ker je najlažje spoznati »kvazi-umetnika«. Le-ti vede ali nevede kvirajo ugled zelo lepi umetnosti. Podobno kot pri glasbi skuša moderna oblika baleta zamenjati klasično. Dve smeri se bijeta za obstoj, pa čeprav

je zmagovalec že znan. Dve smeri, ki sta si tako nasprotni, a se vendar nekje ujemata. Njuna stična točka je umetnost.

Baletne šole pri nas so še vedno »Ahiglova petas«. Morda zato, ker starši gledajo zaradi mnogih namišljenih umetnikov vso stvar kot nekaj negativnega. Videti je, da so v drugih državah prebrodili podobno krizo in število strokovnih baletnih šol raste iz dneva v dan. Ponekod imajo celo študentske baletne festivale. V naslednjem sestavku boste lahko spoznali baletno šolo in študentski festival v državi Pensilvaniji v ZDA. Napisal ga je Doris Hering, urednik rubrike o pokrajinskih baletih pri časopisu »Dance Magazine«, v katerem ga je tudi objavil.

Hotel na najprometnejši ulici mesta Erie v Pensilvaniji je izobesil plakat, na katerem piše: »Baletni festival severovzhodnih pokrajin ZDA«. No, ta plakat ni edini, ki spominja na festival. V tej ulici krasijo ure za parkiranje lesene skulpture balerin.

Pred hotelom se ustavljajo avtobusi, ki so pripeljali mnogo veselih in glasnih deklet in dečkov med dvanaajstimi in osemnajstimi letom starosti. To so člani enajstih pokrajinskih baletnih skupin, ki so prišle na štiriidnevni festival. Pokrajinski balet obstaja že zelo dolgo, morda petdeset let, morda še več, vendar je v zadnjih petih letih dosegel še poseben polet. V pričetku tridesetih let so bili skoro vsi baletni učitelji tuji, baletne šole pa so bile samo v velikih mestih, kot je New York. Toda sčasoma je prišla nova generacija profesorjev, večinoma Američanov, ki so prevzeli svoja delovna mesta po vsej državi. Ko so pričeli z delom, so videli, da bodo morali nadarjenim učencem dati priložnost pokazati se pred javnostjo. S tem bi izpolnili praznino, ki nastane med prehodom iz šole v profesionalno baletno skupino.

Te grupe niso profesionalne in nosijo ime »pokrajinske« zato, ker ne potujejo na turnee, temveč prirejajo predstave v svojem mestu in okolici. Niti nastopajoči niti režiserji teh skupin ne prejemajo denarja. Toda po disciplini in obliki dela se nikakor ne ločijo od profesionalnih skupin. V ZDA je trenutno blizu 100 podobnih baletnih skupin. Nekatere nastopajo samo nekajkrat letno, a ostale, kot n. pr. »Civic Ballet«, najstarejša amaterska baletna skupina, ter »North« iz Detroita, imajo mnogo več nastopov.

Priznana ameriška baletna akademija-gledališče je 200 km severovzhodno od New Yorka in nosi prav čudno ime Jakob's pillow (»Jakobov vzglavnik«). Gledalci, ki to gledališče obiskujejo, nikakor ne dremajo med predstavo.

Preden zavzamejo baletne skupine svoja mesta v gledališču Teda Shavna, le-to je dobilo ime po ustanovitelju in prvem direktorju festivala, morajo prikazati svoje znanje v tej vrsti umetnosti. Vsakdo, ki je pripravljen iti na dolgo pot po nočni temi iz senovite Berkshirske planine, pri tem pa mora paziti na vsak prometni znak, ali če hočete, da se povzpne po lestvici, ki vodi do vzglavnika, je dokazal, da ga stvar zanima.

Ze devetnajst let stoji gledališče, kakor pravi Ted Shawn, in je sestavni del akademije v Jakob's Pillowu. Le-to služi študentom, da vidijo ustvarjena dela, katerih tehniko in teorijo proučujejo v učilnicah. Občinstvo v dvoranah je dobrodošlo, ker pač le s tem pridejo dela do polnega izraza.

Parola festivala je raznovrstnost! Zato sestavlja festivalski večer nekakšno manifestacijo treh zvrsti plesa: baleta, sodobnega in folklornega plesa. Sedaj pa pride včasih do odstopanja od tega načina in pride večer, ki je posvečen izključno sodobnemu plesu. Tri grupe različnih plesnih karakteristik so prikazale, kako širok obseg ima sodoben balet. V programu smo lahko zasledili lirski in dramske elemente, jazz in folkloro. Manjkal je le humor. Najdinamičnejša figura festivala je bila Valerie Bettis, ena izmed največjih ameriških koreografov-plesalk, ki je nastopila s svojo obnovljeno skupino. Le-ta je nastopila v dveh delih. V scenah iz dela »Prvi potniki« (Early Voyages), baletne drame, ki je pod vplivom romana Trumana Capote: »Drugi glasovi, druge sobe« (Other Voices, Other Rooms), se je zopet poslužila s svojo znano tehniko edinstvene igre (z dialogi) in baletnega gibanja. Vsebinska dela pripoveduje o mladem dekletu, ki je skušalo izbabiti bojzaljivega fanta iz njegove dekadentne rodbine.

Videti je bilo, da je bil tokrat dialog preveč v ospredju, mislim v odnosu do plesa, čeprav so Valerie Bettis kot Deklica, Grove Dale, talentirani mladi plesalec s Broadwaya kot Mladenič in Marija Karnilova kot slaboumna nesrečnica iz njegove rodbine, odlično odplesali svoje vloge.

Drugo delo Valerie Bettis »Zlato kolo« (The Golden Round) je bil zanimiv eksperiment razširitve iz prejšnjega solo plesa Ladie Magbeth v baletni trio. Posebno nepozaben je bil duo, v katerem Ladie Magbeth nagovarja moža k umoru, pa tudi ironična dvorna igra, v kateri so nastopili Ladie Magbeth, njen mož ter njuna bodoča žrtev. S svojimi solo plesi je Valeria

Bettis nedvomno navdušila gledalce, ki pa so tudi mnogo pričakovali od nje.

Podobno navdušenje je izzvala skupina Talley Beatyax z jazzovsko (klasičen jazz) izvedbo o progovnih delavcih. »The Road of the Phoebe Snow«, kot se imenuje železniška proga, mojstrsko prikazuje razpoloženje in aktivnost skupine mladih ljudi v mnogih medsebojno povezanih plesih. Dvorjenje, ljubosumje, velik pretep — vse to je izraženo v gracioznih premikih sproščenih udov, ki so tako karakteristični za večino afriških plesalcev. Bilo je tudi precej elegancije v mačjih skokih deklet in v stiliziranih bojih med ljubosumneži. To delo, ki traja blizu trideset minut, je popolnoma zaslužio navdušene ovacije številnih gledalcev.

Z odra je vela lirika, ko sta umetnika Robert Cohan in Matt Turney nastopila v dveh točkah v koreografiji Roberta Cohana. Ples »Seaborne«, ki je bil popolnoma brez cilja, podobno kot morje, je vseboval nekaj neverjetnih fluidno izvedenih figur. Do izraza je predvsem prišla na videz prikrita moč izvajalcev.

Druga točka, balet »Passe« se dogaja v stari Tebi. Koreograf je prikazal zlo, ki preti iz za zunanjih ljudskih čarov. »Care« sta predstavila Sfinga in njen partner, ki je v pričakovanju Sfingine prve žrtve poskušal zapeljati istočasno neko drugo osebo. V trenutku, ko je član baletne skupine skušal spustiti zavese, se je iz dvorane zaslislal pritažen krik. Umetniki so s prirojeno eleganco odplesali ta grozen ples, tehnično dovršeno in z nesluteno dramsko močjo.

Humor v baletu je zastopala Myra Kinch, ki se je usmerila v satiro in nastopila v treh baletnih točkah. Prva je bila satira na legendo o Adamu in Evi, ki je imela od vsega samo zanimiv konec. Druga dva baleta sta žela mnogo več smeha in priznanja. To je bilo že precej znano delo Myre Kinch »Gisele s revenge« ali Gizelino maščevanje in pa »Grob z za dva«, izvrstna satira na Aldo. Nadarjenost Myre Kinch ni niti toliko presenetljiva. Toliko bolj pa njen novi partner Alonso Castro, mpo rodu iz Peruja, ki je šele pred nedavnimi pričel plesati v ZDA, zasenčil s svojo umetnostjo mnoge plesalce v komičnih vlogah. Ta par je v skupnih točkah prinesel v spored neko prijetno lagodnost in dopolnil raznolikost v sodobnem baletu.

IZ JAZZ KOLEDARJA

Precej časa je bilo videti, da »NAACP« (Narodna zveza za napredek barvnopolnih ljudi) ne priznava jazzu in jazz godbenikom njihovega velikega boja proti rasni diskriminaciji, pa čeprav so se borili že vse od prvih začetkov jazz glasbe, torej že celo prej, kot je bila NAACP ustanovljena.

To stališče so spremenili julija 1959. Vsako leto namreč ta zveza podeli odlikovanje ameriškemu črncu in ga proglasi za »vzornika mladine«. Julija 1959 so že 44. podelili to odlikovanje in prvič ga je dobil jazz godbenik Duke Ellington. Ob neki priložnosti je izjavil naslednje:

»Meni je vseeno, ali igram jazz ali ne. Toda kar igram, je glasba ameriškega črnca.«

Nevsakdanji „HOBBY“

S čim vse se ukvarja študent! Mnogo jih je, ki skrbno, ljubosumno skrbno gojijo vsak svojega konjička. In zaljubljeni so vanj. Na poseben način zaljubljeni. — Študente je mogoče najti, ko se pode po nebu. Najdeš jih pa tudi v globokih, mračnih brezni, polnih teme in grozljivosti, vidiš jih, kako strmijo v čudoviti kapniški svet podzemeljskih jam, kako brskajo po razpokah zemeljske skorje in sta jim karbidovka in iskra navdušenja v očeh edini luči v podzemeljski temi.

Čar Jože študira geologijo. Krepkemu, na zunaj zadržanemu fantu se je vnela čudna svetloba v očeh, ko smo načeli pogovor o jamah in jamarstvu. Ta strast se mu po krvi ne pretaka zaman že od petošolskih klopi sem. Njegov osební prijatelj in jamarški tovariš Podobnik Rafael — Jek, stomatolog, je vedra narava. Ko pa je pripovedoval o kapniškem bogastvu domačega podzemlja, se je skoraj raznežil.

Oba doma iz istega konca, Jože iz idrijskega kotla, Jek iz cerkljanskih grap, sta bila duša jamarške sekcije že na gimnaziji v Idriji. Ob nedeljah, da o počitnicah niti ne govorimo, si ju težko našel doma. Otovorjena z nahrbtnikom, karbidovko, čelado, vrvmi si ju lahko srečaval, ko sta kresala po grapi navzgor, da bi si to pedeljo temeljiteje ogledala brezno, ki sta ga zadnjič le »otipavala«.

Vprašam Jeka, kako doživlja, v čem vidi smisel tega svojega konjička. Nasmehe se, češ ti seveda tega še nisi okusil:

»Zame je jamarstvo najbolj zanimiv, vznurljiv in po doživetjih bogat stik z naravo. Naravo imam rad. Vendar nobeno planinarstvo ali taborništvo ne odtehta občutkov, ki me obhajajo, ko se spuščam v jamo, ko me obdaja spokojna tišina nemih kapnikov in skal. Opijanja me grozljivost, ki diha iz vsakega brezna. Ta konjiček ni le lep po lepotah, ki ti jih nudi, lep je tudi zaradi nevarnosti, naprov, ki jih zahteva,« je povedal Jek.

Jože je nasprotno bolj znanstven tip. »Speleolog ni turist niti nedeljski izletnik. Res me podzemeljski svet vsega prevzame, čustveno razgiblje. Ne morem pa si kaj, da bi se obenem tudi ne zanimal za probleme geneze, geološke sestave brezna in sploh jamskih tvorb. Dober speleolog mora združevati v sebi nekaj geologa, biologa, hidrologa, meteorologa in šele na koncu je prostor tudi za — avanturista.«

Jek od nekod privleče na dan stare beležnice iz svoje dolgoletne jamarške kariere. Strani polne opomb in opisov, vmes se prepletajo skice raznih brezen in jam na Idrijskem in Cerkljanskem; razlagata mi na skici rešitev problema zaganjalke. Na Cerkljanskem je namreč pod tem imenom redek primer izvira, ki »utripuje«, ko priteka iz zemlje. V enakomernih časovnih preslebkah bruhne voda močnejše iz zemlje, potem spet upade in spet utripne. Ne vedo točno vzroka temu. Ta trdi oreh že dolgo skušata razložiti.

Oba mlada študenta-jamarja sta navezana le bolj na domače območje. Ne pretiravam, če rečem, da poznata ves domači podzemeljski svet kot svoj žep.

Jože je še posebej navdušen zanj: »To ni kras v starem pomenu besede. To je kras idrijskega področja, kjer se poslavljajo elementi Dinaridov in se uveljavlja že vpliv Julijcev. To področje je zato povsem izvirno po podzemeljskih objektih, ni gola varianta kakega istrskega krasa.«

Njuna »zlata jama« pri raziskovanju je pa brez dvoma argonitna Ravenska jama pri Cerknem, edina tovrstna v Jugoslaviji in redka v svetu po bogastvu argonitnih tvorb.

Jek mi zaljubljeno pripoveduje o njenih nežnih snežnobelih argonitnih »ježkih«, ki rastejo naravnost iz ilovnatih tal. Njihove iglice bodejo v zrak na vse strani navkljub vsem pravilom nastajanja kapniških tvorb. Čutim intimni odnos, ki ga ima do teh krhkih kameninskih figur.

Pozanimam se, če sta imela zmeraj opravi le s slikoviti nedolžnimi jamami. »Kaj res misliš,« se smehlja Jek, »da je jamarstvo zmeraj tako lepa pravljica. Res je dolgo, odkar sem preživel jamarški krst, pa mi še sedaj ni nobeno brezno pravljica.

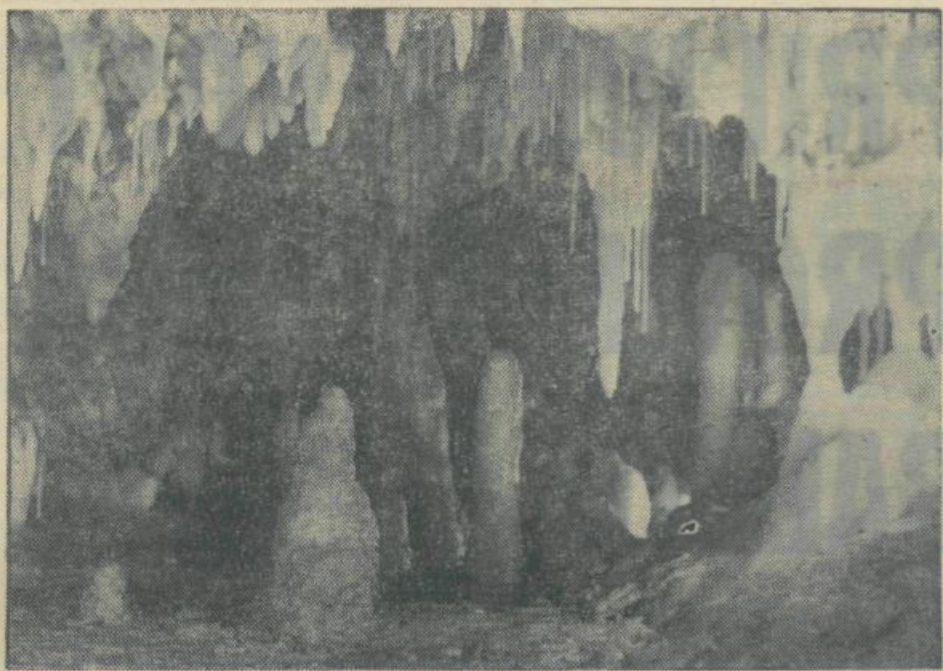
Spuščati se vanj po ozki, žični lestvici ni isto, kot voziti se z dvigalom. Ne veš, kaj imaš pod sabo. Včasih neboljeno zabinglaš na vrteči se lestvici, ki je pogreznjena v temo. Objame te čuden srh, ko zadiši po nevarnosti. Bi se vrnil? Karbidovka medlo osvetljuje odurne skalnate stene. Dna ne vidiš. Žene te globlje. Kaj boš dobil na dnu: samo grobljo ali vodo, jezerce, kapnike. Če imaš srečo, se na kakšni polici odpočiješ. Spuščanje kot plezarijazahtevata nemalo moči in spretnosti. — In ko si na dnu. — Prostora je malo. Od zgoraj se prebijajo k tebi pošastno zmrznjeni glasovi tovarišev. Nekje v steni se sproži kamenček. Odbija se od previsov in skal. Od nekod monotono kaplja voda. Ostudno vlažna je.

Neredko se moraš plaziti po vodi in blatu, pod nizkimi oboki sten. Revež si, če se ti tedaj izneveri karbidovka. Pot naprej ti lahko mimogrede prestreže še sifon. Vrniti se moraš. Brezna so mrzla za telo in srce. Dolgo ne zdržiš v njih. Sam še posebno ne. Osvajanje brezen je zmeraj ekipno delo.«

»Kateri pa je tvoj najzburljiviji dogodek, odkar laziš po zemeljskih nedrih, Jože?«

Dogodek mu je še svež v spominu. Bilo je leta 1959 v Crni gori, na zvezni jamarški akciji. Bil je v sedemčlanski ekipi Slovenije.

»Slovenec kot najbolj izkušenim speleologom so za »poslastic« prepustili zloglasno brezno Duboki do, globoko 330 m proti peklu. Bilo nas je odločno premalo za takšen podvig. Vseeno nam je spust še nekako šel od rok. Zavozlalo pa se je pri vračanju. V breznu smo bili že polnih 15 ur. S stisnjenimi zobmi smo se dvigali s police na polico. Z zunanjim svetom nismo imeli nobenih vezi. Tako smo se znašli, utrujeni do smrti, pred

gladko 10 metrsko steno. Kdo gre prvi? Tisti bi nas potem od zgoraj varoval pri vzpenjanju. Nekdo iz ekipe se je odločil, da bo naskočil steno. Srečno je preplezal 7–8 m, ko se je zgodilo. Noga se mu je zapela pod klin na lestvici, da je obvisel le na rokah. Ni bilo pomoči. Kmalu so mu otrpli prsti popustili in zgrmel je v globino. Kakor pa je imel smolo, tako ga tudi sreča ni zapustila. Padel je na hrbet. Nosil pa je nahrbtnik, poln aluminijastih škatel za hrano, ki so odlično odigrale vlogo »amortizerja«. Razen zmečkanih škatel, počene lobanje in majhnega pretresa možgan mu je ostalo življenje celo.

Nekoč drugič sem stal na pol metra ozki polici globoko sredi brezna. Pod mano je zijala še nekajmetrska globina, s kloko-tajočo vodo na dnu. Brezno je bilo ozko. Moj tovariš se je kaminsko spuščal nekje nad mano. Po nesreči je v steni sprožil ogromno skalo. Slišal sem njegov svareč krik. Nisem se imel kam umakniti. Instinktivno sem se prižel k steni in razkoračil noge. Skala mi je treščila ravno mednje in zgrmela v vodo, ne da bi me opraskala.

Požri sem slino, medlo zavpil onemu zgoraj, da »ni bilo nič«, in se tresoč po vsem telesu sesedel. V ušesih mi je še zmeraj žvižgal smrtni piš padajoče »gmo-te«.

Dolgo smo klepetali. Polno malho dogodivščin bi lahko nabral. Vendar sem ju pobral samo še po načrtih. — Povezana sta z inštitutom za raziskovanje krasa v Postojni. Računajo nanju. Izdelala sta že čudovito lep film v Ravenski jami. Predavala bosta o njem. Obdelati pa mislita vso domačo jamarško zakladnico. Jek je kot izkušen fotograf z dobrim posluhom za jamarško motiviko, Jože pa bo poskrbel za bolj znanstveno, strokovno stran. — In ne nazadnje: hočeta ostati še naprej dobra študenta.

Za slovo sta mi krepko stisnila roko in me povabila, da se jima pridružim pri prvem breznu, ki se ga mislita spomladi lotiti. Pravočasno sem se spomnil »zmečkanih aluminijastih škatel« in sem povabilo prijazno odklonil.

Tavčar Marjan

Druga ekipa Zenice zmagala

Študentski delovni brigadi sta v letošnjem poletju končno dokončali športna igrišča v naselju pred tretjim blokom. Prve dni septembra so spodnjo ploščad tudi asfaltirali. Tako imamo zdaj v študentskem naselju edino res študentsko igrišče za rokomet in mali nogomet. Na igrišče pa je mogoče postaviti tudi mrežo za odbojko, v naslednjih dneh bodo postavili še koše.

Nerazumljivo pa nam je, zakaj zgornjega igrišča niso asfaltirali. Denarja je bilo menda dovolj.

Tako pa bodo zdaj nogometaši na spodnjem igrišču ovirali odbojkaše in košarkaše, če športnih želja deklet niti ne upoštevamo.

Že tako lahko trdimo, da je igranje nogometa postalo nekaj privilegij kolegov iz drugih republik. Morda med ostalimi prebivalci naselja ni tako go-rečih privržencev nogometa, vendar

sem, ob večkratnem obisku igrišča, dobil občutek, da bi tudi kdo z bolj skromnim znanjem hotel kdaj igrati.

Ne vem, kako namerava študentski svet poskrbeti za urnik na igrišču, predvidevam pa, da bo zaradi tega še precej hude krvi.

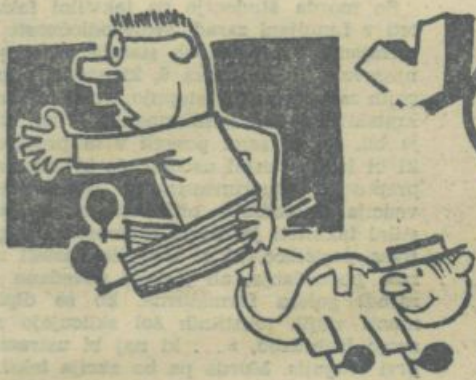
V nasprotju s trditvami o stanoval-cih 6. stolpnice v prejšnji številki, so prav ti — študentje iz Zenice, pokazali precej volje za bolj razgibano življenje v naselju. Organizirali so prvi turnir v malem nogometu. Zvedeli smo sicer, da so tik pred koncem turnirja (končati bi se moral v nedeljo), prepustili izvedbo študentskemu svetu, ki je baje ponudil prehodni pokal in diplome najboljšim ekipam.

Turnir je lepo uspel, saj so tekme potekale v zavidljivem redu, če jih primerjamo z ostalimi športnimi prireditvami pri nas. Seveda publika je pri tem izvzeta; poleg pristne študent-

ske šegavosti je bilo moč slišati tudi neprimerne, celo prostaške ocene sod-nika, igralcev in poteka igre.

Na turnirju je poleg ekip vseh blokov nastopila še druga ekipa Zenice in ekipi Mariborčanov in Makedon-cev. V nedeljo je druga ekipa Zenice, kljub porazu v tekmi s prvo zeniško ekipo dosegla prvo mesto, nadaljnja uvrstitve ekip pa še ni znana, ker zaradi slabega vremena turnirja še niso odigrali do konca.

Pretekli četrtek je bilo tudi neuradno srečanje med ekipama predsedstva univerzitetnega odbora in uredništva Tribune. Ob diletantski igri večine nastopajočih so imeli številni gledalci lepo zabavo. Končni rezultat: 6 : 6 (4 : 4), odlikovala sta se le napadalca Samardžija (UO) in Štraki (Tribuna). Slednji je dosegel tudi vseh 6 golov za Tribuno.

ŠKORPJONČKI

NOVOSTI DOMA IN PO SVETU:

Danes je, kot smo izvedeli iz dobro obveščenih krogov, izšla prva številka Škorpjončkov. Glasilo bo izhajalo v večjem ali manjšem obsegu enkrat na teden, urejal pa ga bo Joahim, ki mu bo stal ob strani s helebardo in s čopičem na tuš Pij, antipapež in risatelj. Govori se, da je odgovorni urednik »siva eminenca humorja«, »športni Florjan«. Ta bo baje sprejemal vse pritožbe, zavedajoč se svoje kondicije in pravnikiških sposobnosti. Prva številka je izšla v zmanjšanem obsegu, ker ni lahko, kot smo izvedeli od našega tajnega dopisnika, izdajati glasilo. Laže je npr. iz starih žeblicev sestavljati take elektronske možgančke, ki vedo vse, kako in zakaj. Laže je npr. Mariborčanom premagati profesionalne nogometaše v Naselju kot pa diplomirati. Naš dopisnik poroča tudi o tem, da pri naša prva številka informacije, ki jih je mogoče dobiti samo »pod roko«.

BRUCOVANJA: Zvedeli smo, da se je začela »epoha« brucovanj. Nekateri jo imenujejo tudi »era brucovanj«. Baje bodo gozdarji prvi zaorali ledino v letošnjo tovrstno obliko študentske rekreacije. Naš tajni dopisnik je izvedel, da so le-ti (namreč gozdarji) nekje na severu naše dežele iznašli izredno kapljico, ka-

teri se ne bi odpovedal tudi bog oče, sin, sveti duh pa bi se ob duhu tega rujnega vinca od sramu skrili, češ saj lepo diši, ampak požrli te bodo, pa boš fuč! No vince obveščamo, da je prepovedano razbijanje steklenice in da naj kozarce prinesejo s seboj. Dobro so tudi konzervne škatlice ali pa naprstniki za šivanje. Starejši rodovi pa, zavedajoč se pomanjkanja steklenice (do katerega pride na vsakem brucovanju po polnoči, objubljaajo, da bodo pili kar iz steklenic. In še nekaj: ženščine pustite doma. Tri »brucike«!!!

VREME: Frontalne motnje se s precejšnjo hitrostjo premikajo od arhitekture proti filozofski fakulteti in bodo v kratkem zajele še pravno, elektro, da o strojni in medicini (tej pa sploh) ne govorimo. Padavine je pričakovati posebno v izpraševalnicah. Vendar pa kolegicam priporočamo, naj se oblačijo letno, kajti le tako bodo pri »izpitovalcih« dvignile temperaturo in sledilo bo splošno izboljšanje vremena, ki ga bodo množice z veseljem izkoristile.

POZIVITEV DELA: Janez Salič, sedaj Johan Spehič, piše iz inozemstva, da še vedno upa, da bo pripeljal »avteke« čez mejo. Uredništvo Škorpjončka se mu ob tej priložnosti zahvaljuje za njegov dopis in mu sporoča, da je letos absolutno. (Pripomba uredništva: fant ima

srečo, ker študira še po starem, nereformiranem programu!) Drug dopisnik pa sporoča, da je Johan Spehič zopet Janez Salič in da tlači travico nekje daleč, »propisno zakopčana« s puškico na rami.

NI RES: V zvezi z vašim člankom poudarjam, da ni res, kar je res, ker je res, kar je res, in da je res tisto, kar ni bilo res, ker sploh ni res vse, kar je res, čisto zares.

Užaljen Naseljaš

MEDNARODNI DOGODKI: Govori se, da bi akademik Peter trenutno v Jugoslaviji. Kdor ga hoče obiskati, bodisi uradno ali neuradno, naj to naredi čimprej. V kratkem menda zopet potuje. (To vest je uredništvu Škorpjončka poslal sodelavec Škorpjončkove mednarodne strani.)

CLAUDIA CARDINALE PREDLAGANA: Da bi poživili delo UO-ja, je nekdo med drugimi predlagal znano filmsko igralko za člana te ustanove. Predlog je bil soglasno — ovržen.

SPORT IN SAH: Pred nedavnim so se v študentskem naselju začeli športni turnirji. Med njimi moramo omeniti tistega, v katerem so Mariborčani nastopili proti profesionalni ekipi in v katerem so se hrabro borili. Posebno se je izkazal Ajvo, ki je dal gol z levim očesom.

Med drugim sta se lepega popoldneva zbrali tudi ekipi Tribune in UO-ja. Jaz, športni dopisnik, sem bil krepko na strani Tribune, trdno upajoč, da se bom s tem prikupil tovarišem, ki so »čez vse objave«. Pri tem sem se zameril onim drugim, ki so »čez vse honorarje« v zadregi sem nehal navijati in sem gledal sijajno igro Ajvota, ki tokrat ni dal gola z levim očesom, pač pa je izvajal druge ekshibicije in tako motil pri delu Janeza in Milana na oni strani. Mac je fantastično spustil prvi gol, drugega pa je spustil manj fantastično. Kulturni Jože je zapustil igro že po nekaj minutah. Na bojnem polju sta bila tudi dva šefa Tribune, vendar sodim, da se njuna igra ni dobro ujemala. O rezultatu pa molčim. Med gledalci je bila tudi ena lepa navijalka.

KULTURA: Na sporedu vsako popoldne v študentskem Naselju, ko se zberejo šefi naseljaškega nogometa. Zanimivo gradivo za slaviste. Folklorni izrazi!

DRAMA: V predavalnici številka štiri je predčerašnjim hrabro padel Filozofič Tone. Repriza čez en mesec.

IZ NASIH KRAJEV: Dopisniki nam poročajo, da je stanje z izrednimi študenti po naših krajih večkrat zelo vroče. Tako je naš dopisnik izvedel, da je direktor nekega podjetja nagnal svojega uslužbenca na popoldansko honorarno delo rekoč: »Dela naj fant, dela, ne pa študira!« Pravijo tudi, da se zgoraj neimenuvani direktor boji za svoj ležalni stolček na sončku.

KRONIKA NESREC: Zaradi posebnih in izrednih razlogov ne bomo v našem Škorpjončku objavljali kronike nesreč. Vendar pa smo se potrudili in dosegli, da si lahko vsak naš bralec ogleda kroniko nesreč v fakultetnih pisarnah. Obenem predlagamo, da bralci Škorpjončka iz kolegijske solidarnosti eno uro ne študirajo.

Florijan piše svoje memoare

1

Mislilo je kar precej dni, odkar sem s strani Tribune kramljaj z vami, ljubi bravci. Marsikdo je morda že mislil, da se nikdar več ne oglašim. No, celo Joahim me je v oni številki skoraj že pokopal.

Kot vidite, kopriva ne pozebe, pa tudi Florijan ne. Tokrat vam povem zgodbo iz mojih ranih dni; ko sem bil res še načuden bruc v koči znanosti. Jesen je v deželi, v jesen pa se je ragnilo tudi že moje žitje akademskega državljanca oziroma pardon — občana. Na jesen življenja pa marsikomu pade na um pisanje memoarov. Po domače bi lahko rekli tudi spominov, a vsaka malo boljša osebnost tabi za opisovanje »dobrih, starih časov« — memoare. Tako tudi jaz, Florijan.

Se majhno pojasnilo. Zadnje čase nisem več tako sam. Poleg vseh onih Florijanov s pročelij gasilnih domov poznamo v zadnjem času še enega; le-ta je prozvod vinarske hiše iz Slike v Ljubljani. V mislih imam piščo Florian, alkoholno seveda, saj druga za naše rojake tako ne pride v poštev. Osebnost ga še ne poznam. Ostal sem kar še pri peškovcu, ki je, kot je znano, še vedno pljača širokih študentskih množic. No, zdaj pa k stvari.

Njega dni smo se na univerzo vpisali brez večjih težav. Nič ni bilo treba predhodnih prijav, nihče tudi ni preverjal kaj in koliko imaš v butici, torej tudi niso omejenim omejevali vpisa na ta ali oni faks. Za vpis si potreboval nekaj denarcev in zvrhano mero božje masti — potrpljenja. To se še do danes ni spremenilo. Menda pa je to tudi edino, kar se ni.

Po vpisu je bilo nekaj več akademske svobode, kot je sedaj. Predavanja se namreč niso začela tako zgodaj v oktobru kot dandanes.

V onem času modni studij še ni bil v modi. Vsak se je vpisal kamor ga je bila volja. Kljub vsemu se nas je na pravo znanilo prece. Vsaka generacija je (v skladu s potrebami prakse — baje) avtoritativno določila, čemu smo izbrali prav ta faks. Mi smo vsi hoteli postati pravni referenti, kolegi pred nami so silili v diplomacijo. No, nobena juha se ne poje tako vroča, kot se skuha; tako so se tudi moji kolegi in oni drugi po diplomi unesli. Razkropili so se na sodnijo, advokatom; le študenti so odšli neposredno v proizvodnjo, seveda, če jim štipenditor ni prej preminul.

Ona jesen nam študentom ni bila naklonjena. Megla in mraz marsikomu nista dala, da bi navsezgodaj obiskal predavanje. Tudi repertoarna politika ljubljanskih kinematografov 'e bila boljša kot sedaj, tako, da se je predavalnica proti deseti uri vidno praznila. Gotovo bi imel profesor v Unioni več študentov na razpolago, da bi jim predaval.

Kmalu pa se je pričela naša družba diferencirati. Razdelili smo se na tri dele: precejšen del je bilo onih, ki so vztrajno hodili na faks, dan za dnem; ostali pa smo omejili

obisk predavanj na najnižjo možno mero, to je štirikrat v letu; dve inškrpciji in dve frekvenci. Drugi so se osuli.

Ko smo že malo spoznali študentsko življenje, sta prišli nad nas študentska organizacija in Tribuna, Starejši kolegi so nas lepo pozdravili, popisali in postali smo člani Zveze študentov. Seveda so nam potlej takoj ponudili najvidnejše prostore na brucovanju, ki je bilo še v Kotnikovi ulici.

Tribuna pa se je kar potihoma priplazila na dom. Poštar jo je prinesel. Ker sem bil prvi zeleni bruc, za katerega se ne spodobi, da bi vse vedel in znal, seveda nisem vedel, da sem ob vpisu plačal tudi naročnino za Tribuno. Kot mi je znano, je tako tudi sedaj. Lahko pa rečem, da smo bili tedaj bruci bolj odprte glave kot so — kakor slišim — sedanji bruci in celo starejši kolegi (baje na medicini). Njihov krik vpajočega v puščavi zaradi Tribune tam v Sentpetru ni bil dosti prida. Potruditi se bodo morali čez vodo na Poljane in normalno povedati, kaj jim ni prav. »Lepa beseda lepo mesto najde.« Tako pravi ljudska modrost. Razburjenje pa škoduje, tudi zdravju, če jim že za lepoto ni.

No, povrnimo se k brucovanju. Po tradiciji je bilo naše, pravniško prvo v sezoni. Zelo sem vesel, da 'e bilo dostej še vedno tako. Naj vidi ostala raja, katera fakulteta je res prva in najimenojnjša.

Vedel sem že vnaprej, da za bruca ni dobro, če se na brucovanju kaj dosti sili v ospredje. Tako lahko hote ali pa nehoče sodeluje v programu, ki naj bi bil zabaven. Včasih je, še rajši ne.

Zvedel sem, da obstoji zdaj forum, ki da svoj kulturni žegen na vsak program za brucovanje. Poleg kulture da poskrbi tudi za moralo. No, saj da poskrbi za njo, je kar prav, zdaj, ko je, kot vse kaže, že spet na pu. Oziroma smo zdaj spet opazili, da ni tako visoko, kot bi bilo treba.

Takrat za vse to nismo in niso bili tako natančni. Važen je bil predvsem finančni učinek, ki pa je na naših brucovanih le redko izostal. Kot sem že zgoraj omenil, se nisem silil v prve vrste, ne pri programu, še manj pri pljači, zato tudi nisem že v prvem letniku spoznal vseh čarov brucovanja. Pa je bilo v kasnejših letih še dovolj prilike za to.

Sedaj pa še malo o študiju, da ne bi kdo napak sklepal, da smo počeli res vse drugo le študirali ne. Celó pogoj smo imeli, res da le enega za vpis v četrti semester, a vendar dovolj, da je komu zagrenil počitnice (meni ne) oziroma, da je poskrbel za selekcijo.

Poslušali smo med drugim tudi rimsko pravo, ki je bilo še meni všeč. Na vajah smo formirali celo študijske grupe, ki so precej pripomogle k dobremu uspehu. Vodja grupe je bil študent, ki 'e končal klasično gimnazijo. Na podlagi izkušenj iz gimnazije,

smo se potlej vsi oskrbeli z njegovim znanjem.

Pohvaliti se ne morem, da smo imeli prav za vse predmete primerne učne pripomočke, saj smo morali nekaj snovi študirati celo iz zajetnih tiskanih učbenikov. Vsekakor pa so najbistrejši uspešno opravljeni izpite tudi s znanjem »izvlečkov iz izvlečkov«.

No, bodi tako ali tako, v prvem letniku se me na fakulteti niso iznebili in se me še do danes niso. Zal se tudi jaz še nisem fakultete. Prav onj dan sem od »Mraka« pospremlil zadnjega, ki mi je v zadnjem času delal družbo. Res je, da se morda kje na deželi ali kje drugje skriva še kdo iz moje generacije, ki ima še podobne obveznosti do faksa kot jaz sam, vendar prikriva se dobro, vsaka mu čast.

Proti koncu prvega leta mojega študentskega življenja pa je prišlo do bistvenih sprememb. Na razpis, ki je bil objavljen v Tribuni, sem odšel v majhno kočvo poleg Uniona, k'jer je zdaj parking in...

To, kar se je zgodilo potlej, pa berite drugič.

REVNO

V začetku druge polovice oktobra so imeli študentje medicine v domu Maksa Perca svojo (zapoznalo) letno skupščino. Začetek se je zavlekel za pol ure, ker smo se pač že navadili, da prihajamo in začinjamo z zamudo. Za skupščino so bili vsi študentje obveščeni štiri dni prej s primernimi plakati, v prvem letniku pa so objavili še ustno. Povabljen je bil tudi ves pedagoški kolektiv. Vsaj tako je bilo slišati pred začetkom zasedanja.

Pa začnimo z udeležbo, ki je merilo resnosti. Skupščine se je udeležilo 271 študentov, kar je skoraj premalo. Znano je, da je na medicini vpisanih 430 slušateljev in če prištejemo še absolvente (tiste, ki imajo še staž in po predpisih status študenta), res ne moremo biti povsem zadovoljni. Ali naj tako udeležbo prepisemo nezainteresiranosti študentov ali organizatorjev skupščine, ni vprašanje, ki bi ga dvojno reševali. Prireditelj je potegnil za krajši konec.

Ze dolgo nismo slišali tako kratkega poročila o delavnosti medicine in odbora združenja kot ravno na tej skupščini. Poročilo ni nakazalo glavnih problemov, ki naj bi jih reševal bodoči odbor, ker se je najbrž poročevalec zanašal na razpravo, ki je sledila. Diskusija pa je bila nepripravljena, medla in se je šele proti koncu malce razživela, ko so študentje, ko so posegli v razpravo sprožili vprašanje študijske reforme, vpisa in vprašanje lanskega prvega letnika, kjer je 70 odstotkov izgubilo polovico leta, ker niso opravili izpitov iz predmetov, ki so se predavali v II. ciklusu, o čemer smo že pisali v našem listu. V diskusiji so posamezni poročevalci naštevati funkcije in naloge komisij in sveta letnika, niso pa poročali o njihovem delu in o smernicah za delo svetov letnikov ter njihovih komisij. Preprosto razpravljanje, ki se zdalo ni bilo na akademski višini, je prekinil študent lanskega prvega letnika, ki je pokazal na osrednji problem — vprašanja ponovitve II. cikla, ko študentska organizacija v lanskem letu ni storila vsega, kar je bilo v njeni moči.

FORMALNOSTI

Pred zaključkom skupščine niso na podlagi poročila in razprave objavili nikakršnih sklepov, ki bi utegnili vplivati na delo v bodoče. Morda so to storili pozneje na podlagi zapisnika, kar pa ni znano. Pa še nekaj, kar je bilo smešno: volitve. Volivna komisija ni objavila rezultata volitev. Na kandidadni listi je bilo 19 delegatov in od teh so udeleženci skupščine izvolili 10 študentov za novi odbor združenja. Kdo je na podlagi demokratičnih volitev postal član novega odbora in kdo je odpadel, je ostalo odprto vprašanje. Pred skupščino je delovno predsedstvo objavilo le to, da se bosta stari in novi odbor sešla, ko bo skupščina končala zasedanje.

NA DRUGI STRANI

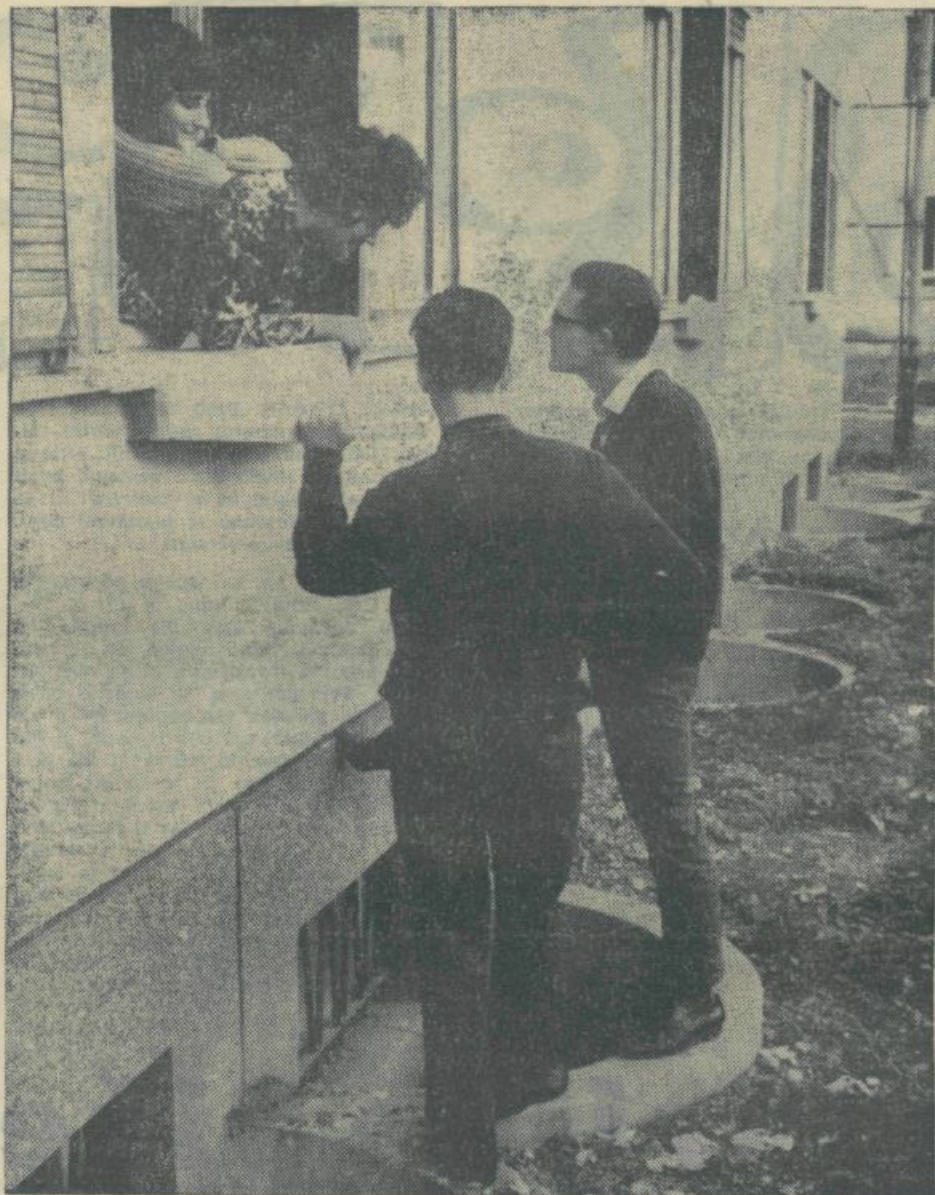
Ne moremo pa zanikati, da Zveza študentov na medicini ni odigrala v preteklem letu svoje pozitivne vloge. Pohvaliti je treba dejavnost svobodne katedre in kvalitetnih predavanj, ki so bila smotno izbrana, pohvaliti je treba organizacijo na področju mednarodne izmenjave medicine, pa še to, da so študentje na lastno iniciativo ob pomoči združenja prevedli tuje strokovne knjige in si tako oskrbeli skripta.

Pohvaliti je treba delo medicine na področju telesne kulture, saj je znano, da so medicinci prvi na naši univerzi začeli s smotno vadbo. O tem priča udeležba pri rednih vajah. Dobro je delovala socialnoekonomska omisija, ki je poleg športne lahko za vzor vsem ostalim komisijam na univerzi.

Ne dvomimo o tem, da je Zveza študentov na medicini odigrala v preteklem letu pomembno vlogo, saj je bilo njen vpliv čutili med študenti. Toda vse premalo in neobojeno. Študentska organizacija bi morala v lanskem letu stalno bdeti nad kreacijo študijske reforme, vplivati na proces študija in biti pripravljena na vse pojave, ki bi utegnili škodovati reformi. Za to je imela in ima na razpolago glas svetov letnika, moralni vpliv in druge inštitucije.

Na skupščini študentov medicine so torej marsikaj prezrli.

— de —

DVA ZA DVE IN DVE ZA DVA

ODLOČEN NASTOP ŠTUDENTSKE ORGANIZACIJE NA TEKSTILNI FAKULTETI

Ni odstopanja od statuta

S tekstilne fakultete v Ljubljani je prišla kratka vest: študentje so organizirali sestanek s profesorji, ker se je na drugo stojno študija na tekstilni fakulteti vpisalo nekaj diplomantov višjih tekstilnih šol. Profesorji so se strinjali, da se poslužijo vseh določb statuta šole, da bi s tem ohranili renome fakultete in študijske reforme.

Poglejmo, v čem je problem in ozadje takega (hitrega) ukrepanja študentov... Osnovno vprašanje je status višje tekstilne šole kjerkoli v državi: ali pridobijo diplomanti višje šole res tako izobrazbo, da se njihova strokovnost meri z diplomantom prve stopnje na fakulteti. Ta problem, ki se nehoti sproža ob opisovanju dogodka na tekstilni fakulteti, je široko zastavljen in o njem razpravljajo tudi na drugih fakultetah, kjer so v praksi višje šole. Tako je na pravni in ekonomski fakulteti. Mnenje je, če smemo operirati s preprostimi izrazi, kot je »lažje« in »težje«, da je vsaka višja šola v primerjavi s fakulteto nekaj »lažjega« in da je znanje diplomantov višjih šol dokaj revno v primerjavi s prvo stopnjo na fakulteti v Ljubljani. To pa velja tudi za tekstilno.

Torej: študentje na tekstilni fakulteti se tega prav dobro zavedajo. Ob vpisu prvih dveh diplomantov višje tekstilne šole iz Beograda na drugo stopnjo tekstilne fakultete so študentje sklicali sestanek z dekanom in profesorji (seveda v sodelovanju s študijsko komisijo), kjer so študentje zahtevali, da se na fakulteti strogo držijo predpisov statuta in določb, ki govorijo o prestopanju in vpisu na posamezne stopnje reformiranega študija. S takimi ukrepi je edina možnost, da se zagotovi kvaliteta študija in obdrži sloves fakultete. Intervencija je bila potrebna, saj bi se lahko zgodilo, da bi se, če se enkrat dovolijo odstopanja, iz leta v leto pojavljali isti prepusti. Fakulteta bi

postala odskočna deska in študij na prvi stopnji bi bil brez posebnega pomena, če upoštevamo preračunljivost mladega človeka: dve leti sta dve leti in je vseeno, če jih preživijo na fakulteti ali na višji šoli. Pa pustimo to, zanimiveje je, da se učni programi višjih tekstilnih šol v marsičem razlikujejo od programa prve stopnje. Pa tudi izpitni režim je najbrž milejši. Naj navedem primer, da je večina študentov višjih tekstilnih šol opravila izpite že v junjskem roku ali drugače: 21 izpitov v dveh letih. Na prvi stopnji fakultete pa so štirje važnejši in težji izpiti, ki jih študentje s težavo zmorejo.

Vse to govori v prid prve stopnje in če prištejemo še podatke, ki nam povedo, da se je v študijskem letu 1960-61 vpisalo v prvi letnik tekstilne fakultete 140 slušateljev in jih je naslednje leto ostalo le 81, ter da se jih je od teh lahko vpisalo na drugo stopnjo samo 21 (do sedaj), res lahko govorimo o ostrem študijskem režimu na fakulteti. Zakaj bi si torej delali očitno krivico?

Takole smo slišali na sestanku: Nikomur ne branimo, da se vpiše na našo fakulteto, a za vpis mora izpolnjevati pogoje, ki jih postavlja statut. Statut ne sme biti mrtva črka, ki izpolnjuje formalnosti; nanj se opira in iz njega izvira zakonitost. Študentje višjih tekstilnih šol, ki imajo študijske programe, ki se razlikujejo od programa I. stopnje na fakulteti, se lahko vpišejo v II. stopnjo, če uspešno zaključijo svoje šolanje, opravijo določene izpite, ki jih profesorji ne priznavajo, če so bili opravljeni na višji šoli, ter dokončajo nekatere vaje, ki se na prvi stopnji zahtevajo. Poleg tega pa so nujni še diferencialni izpiti.

Ko že govorimo o nepriznanju nekaterih izpitov, naj omenimo primer profesorja matematike na tekstilni fakulteti v Beogradu, ki je poučeval matematiko tudi na višji tekstilni šoli in je študentu, ki ga je po diplomi na višji šoli srečal spet na fakulteti, odbil prošnjo, da bi mu priznal izpiti iz matematike tudi na fakulteti z besedami: »Program predavanja matematike na višji tekstilni šoli se razlikuje od fakultetnega. pa tudi izpitna rešima se razlikujeta, zato vam, kolega, izpiti iz mojega predmeta pri nas ne morem priznati...«

So morda študentje na tekstilni fakulteti v Ljubljani zaradi svoje odločnosti in vstrajanja pri določbah statuta, zlasti pa njegovem 71. členu, ki govori o pogojih za vpis na II. stopnjo, kruti in birokratski? Po načelnem mnenju — ne. Čas je bil, da so sami posegli v ta problem, ki bi lahko postal usoden, če bi reformo prepustili eksperimentiranju. Hitra intervencija študentske organizacije na tekstilni fakulteti je zavrla daljnosežne negativne posledice, ki bi utegnile nastati zaradi popuščanja, ali jasneje povedano — zaradi golega formalizma, ko se diplomanti višjih tekstilnih šol sklicujejo na svojo izobrazbo, »... ki naj bi ustrezala prvi stopnji. Morda pa bo akcija tekstilcev ljubljanske univerze sprožila podobna vprašanja, o katerih se do sedaj še ni tako javno razpravljalo, tudi na drugih fakultetah, kjer se na drugo stopnjo vpisujejo študentje, ki so diplomirali na višji šoli in se študijski programi in kriteriji fakultete in višje šole ne ujemajo.

Tadej Munih

Od Maribora

OHRID: Dijak je iz šolske klopi prišel na zatožno klop. Triintridesletni Dimče Trajlovski, dijak srednje ekonomske šole v Ohridu, ni bil prav več svojega jezika in književnosti, zato je poskušal navezati prijateljske stike s profesorico, ki je bila nekdanja sošolka njegove soproge. Ker profesorica književnosti ni pristala na to, da bi Trajkovskemu dajala podatke o šolskih nalogah, ji je ta začel groziti tudi z orožjem, ko vsa moledovanja niso zalegla. Profesorica vsa v strahu več dni ni zapustila stanovanja, čeprav so predavalnice oddaljene od njene doma borih 50 metrov. Dogodek je v Ohridu vzbudil veliko zanimanje, zlasti še zato, ker je turistična sezona že mimo. Jeznega mladeniča so varnostni organi pripravili in ga baje dali na opazovanje.

LJUBLJANA: Skozi blagajno odbora samopomoči pri univ. odboru ZSJ je šlo od januarja do avgusta letos okrog 110 milijonov dinarjev. Odbor samopomoči razpolaga s približno šestimi milijoni dinarjev, ki so bili razdeljeni med študente v obliki posojil in samopomoči, ves ostali znesek pa pripada študentom, ki so s posredovanjem odbora honorarno zaposleni pri raznih podjetjih v Ljubljani in se njihovi služki izplačujejo iz blagajne odbora samopomoči. Poleg tega razdeli študentska organizacija vsako leto 25 milijonov dinarjev v obliki subvencij, ki predstavljajo redno podporo v obliki blokov za hrano.

BEGRAD: Zmanjšali so šolnino za izredne študente. Uprava fakultete za tehnologijo v Beogradu je sprejela sklep, da izredni študentje pri vpisu ne bodo vplačevali več po 25.000 dinarjev kot doslej, temveč samo po 20.000 dinarjev na leto. Ta odločitev uprave fakultete predstavlja za študente veliko olajšavo, saj do sedaj nekatera podjetja niso hotela kriti dela stroškov svojih študentov-uslužbencev.

do Skopja

Tribuna - glasilo Zveze študentov
— Izdaja univerzitetni odbor ZSJ —
Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Jože Sušmelj; glavni urednik Niko Tlačar — Uredništvo in uprava, Tribuna Poljanska 8/II, telefon 30-123 — tekoči račun 600-14/3-367 — Letna naročnina 400 dinarjev, posamezni izvod 20 din — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Tisk: CP Delo, Ljubljana, Tomšičeva t. tel 23-522

tribuna